1

THEMA 1 VAN 8

Balans en resultatenrekening

Bezittingen, vermogen, financiële feiten, EBIT(DA) en overlopende posten

6 lessen · rekenopdrachten · examenopgave · eindquiz · antwoordmodel

Werkboek — naam: _____ klas: _____

Les 1.1 — De balans

Leerdoel: Je legt uit wat een balans laat zien, je berekent het eigen vermogen met de balansvergelijking en je legt uit waarom eigen vermogen iets anders is dan geld op de bank.

Eindtermen: 32

Waar gaat het om?

Januari 2029. Lina's Bowls bv wil een lening van € 60.000 voor de vierde truck. De accountmanager van de bank stelt één vraag: "Mag ik jullie balans zien?" Mees snapt het niet. "We hebben € 71.600 op de rekening staan, dat ziet ze toch zo?" Maar de bank wil iets anders weten: wat bezit de bv in totaal, en hoeveel daarvan is al met geld van anderen betaald? In deze les leer je wat een balans laat zien, waarom de twee kanten altijd gelijk zijn, en wat er juist níét op staat.

Kerntheorie

De balans

De **balans** is een overzicht van de bezittingen en het vermogen van een onderneming **op één moment** , bijvoorbeeld op 1 januari of 31 december. Links staan de **activa** (de bezittingen: waar het geld in zit), rechts de **passiva** (het vermogen: wie het geld heeft verschaft).

- **Eigen vermogen (EV):** de inbreng van de eigenaren, plus de winst die in de onderneming is gebleven.
- **Vreemd vermogen (VV):** geld van anderen, dat de onderneming moet terugbetalen: schulden.

Twee kanten van dezelfde euro

Activa (links)	Passiva (rechts)
Waar zit het geld nu in?	Wie heeft dat geld verschaft?
Bezittingen: trucks, voorraad, vorderingen, geld op de bank	Eigen vermogen: van de eigenaren (inbreng en ingehouden winst)
	Vreemd vermogen: van anderen, zoals de bank, leveranciers en de Belastingdienst

De balansvergelijking

Elke euro die in de onderneming zit, is door iemand verschaft. Daarom zijn beide kanten altijd even groot:

activa = eigen vermogen + vreemd vermogen

eigen vermogen = activa - vreemd vermogen

Het totaal van beide kanten heet het **balanstotaal** (of totaal vermogen, TV).

Balans Lina's Bowls bv per 1 januari 2029 (bedragen in euro's)

Activa		Passiva	
Trucks	96.000	Aandelenkapitaal	45.000
Keukenapparatuur	38.000	Agioreserve	5.000
Voorraad	9.000	Winstreserve	96.000
Debiteuren	6.400	Lening bank	40.000
Bank	71.600	Crediteuren	18.600
		Te betalen btw	16.400
Totaal	221.000	Totaal	221.000

Debiteuren: cateringklanten die nog moeten betalen. Crediteuren: leveranciers die nog geld krijgen. Aandelenkapitaal en agioreserve: Lina en Mees betaalden in 2027 samen € 50.000 voor 900 aandelen van nominaal € 50 (thema 3). Winstreserve: winst uit eerdere jaren die in de bv is gebleven. Fictieve, realistische bedragen.

Eigen vermogen is een restpost

De schulden staan vast: de bank wil € 40.000 terug, wat er ook gebeurt. Het eigen vermogen is wat overblijft als je van alle bezittingen de schulden aftrekt. Wordt een bezitting minder waard, bijvoorbeeld omdat een deel van de voorraad bedorven is, dan daalt het eigen vermogen met hetzelfde bedrag. De eigenaren dragen dus het eerste risico. Daarom kijkt een bank naar het aandeel eigen vermogen in het balanstotaal: hoe groter die buffer, hoe kleiner de kans dat de bank haar geld niet terugkrijgt.

Is het vreemd vermogen groter dan de activa, dan is het eigen vermogen **negatief** . De onderneming kan dan met al haar bezittingen de schulden niet meer aflossen.

Wat de balans niet laat zien

Een balans is betrouwbaar omdat er alleen op staat wat de onderneming bezit én waar een controleerbaar bedrag bij hoort. Dat heeft een prijs: zelf opgebouwde waarde, zoals een sterk merk of goed personeel, staat er niet op. En bezittingen staan er voor de boekwaarde op, niet voor wat ze bij verkoop opbrengen. Wie een onderneming wil kopen of erin wil investeren, kijkt daarom verder dan het eigen vermogen op de balans.

Wat staat er wel en niet op de balans van Lina’s Bowls?

Wat	Op de balans?	Waarom
Drie trucks, in 2026 en 2027 gekocht	ja, voor € 96.000	de boekwaarde: aanschafprijs min afschrijving tot nu toe
Geld dat cateringklanten nog moeten betalen	ja, als debiteuren	een vordering is een bezitting
Het merk Lina’s Bowls en 18.000 volgers	nee	zelf opgebouwd, niet gekocht: er is geen betrouwbare prijs voor
De ervaring van de koks en truckleiders	nee	medewerkers zijn geen bezit van de onderneming
De gehuurde centrale keuken	nee	geen eigendom; alleen de huur telt, als kosten

De balans laat dus de boekwaarde van de onderneming zien, niet wat een koper ervoor zou betalen.

Toepassen

Het eigen vermogen van een fietsenmaker

Fietsenmaker Spaak (een eenmanszaak) heeft op 1 januari: inventaris € 18.000, een voorraad fietsen en onderdelen € 32.000 en € 7.500 op de bank. Eigenaar Sanne heeft een banklening van € 20.000 en moet leveranciers nog € 9.500 betalen. Bereken het eigen vermogen. Bereken daarna het eigen vermogen als blijkt dat een deel van de voorraad verouderd is en € 12.000 minder waard is.

Uitwerking

1. Activa: € 18.000 + € 32.000 + € 7.500 = € 57.500. Vreemd vermogen: € 20.000 + € 9.500 = € 29.500.
2. Eigen vermogen: € 57.500 - € 29.500 = € 28.000.
3. Na de afwaardering zijn de activa € 57.500 - € 12.000 = € 45.500. De schulden blijven € 29.500, dus het eigen vermogen is € 45.500 - € 29.500 = € 16.000.

Antwoord

Eerst € 28.000, na de afwaardering € 16.000. Het hele verlies van € 12.000 komt bij het eigen vermogen terecht.

Veelgemaakte fout

Eigen vermogen zien als geld op de bank. Het eigen vermogen is geen bezitting, maar een bron van geld: het zit in alle activa samen.

De balans lezen als iets over een jaar. De balans gaat over één moment; wat er in een jaar gebeurt, staat in de resultatenrekening (les 1.4).

Kernbegrippen

Balans
Overzicht van de bezittingen (activa) en het vermogen (passiva) van een onderneming op één moment.

Activa
De bezittingen van een onderneming: waar het geld in zit. Staan links op de balans.

Passiva
Het eigen en het vreemd vermogen: wie het geld heeft verschaft. Staan rechts op de balans.

Eigen vermogen
De inbreng van de eigenaren plus de winst die in de onderneming is gebleven. Het is de restpost: activa min vreemd vermogen.

Vreemd vermogen
Geld van anderen dat de onderneming moet terugbetalen: schulden aan de bank, leveranciers en de Belastingdienst.

Balansvergelijking

Activa = eigen vermogen + vreemd vermogen. Beide kanten van de balans zijn altijd even groot.

Balanstotaal

Het totaal van de activa, gelijk aan het totaal van de passiva. Ook: totaal vermogen.

Boekwaarde

De waarde waarvoor een bezitting op de balans staat: bij vaste activa de aanschafprijs min de afschrijving tot nu toe.

Negatief eigen vermogen

Situatie waarin het vreemd vermogen groter is dan de activa: de bezittingen zijn niet genoeg om alle schulden af te lossen.

Verwerkingsopdracht

Werk de opdrachten uit in je schrift of in de invulvelden.

1. Controleer dat de balans van Lina’s Bowls in evenwicht is.

2. Bereken het eigen vermogen, het vreemd vermogen en het aandeel van het eigen vermogen in het balanstotaal (in procenten, één decimaal).

3. Mees zegt: "We hebben € 146.000 eigen vermogen, dus er staat € 146.000 op de bank." Leg uit wat hij fout doet.

4. De bank leent € 60.000 uit. Lina’s Bowls koopt daarmee, en met € 25.000 van de eigen rekening, de vierde truck van € 85.000 (laat de btw buiten beschouwing). Bereken het nieuwe balanstotaal en het nieuwe aandeel eigen vermogen, en leg uit waarom de bank op dat aandeel let.

5. Een investeerder zegt: "Lina’s Bowls is meer waard dan de € 146.000 eigen vermogen op de balans." Geef twee argumenten voor die uitspraak. Gebruik de laatste bron.

Oefeningen

Brons: Kennis & Begrip

1. Wat laat een balans zien, en wat staat er links en wat rechts?

2. Schrijf de balansvergelijking op en leg uit waarom de twee kanten van een balans altijd even groot zijn.

3. Een bakkerij heeft € 180.000 aan activa en € 115.000 aan schulden. Bereken het eigen vermogen.

Zilver: Toepassing & Rekenen

4. Een bloemist heeft: inventaris € 24.000, bestelbus € 16.500, voorraad € 4.200, debiteuren € 1.800 en bank € 9.500. De schulden zijn: banklening € 22.000, crediteuren € 6.400 en te betalen btw € 1.600. Bereken het balanstotaal, het vreemd vermogen en het eigen vermogen.

5. Gebruik opdracht 4. Na een aanrijding die niet verzekerd is, is de bestelbus € 6.500 minder waard. Bereken het aandeel van het eigen vermogen in het balanstotaal vóór en na de aanrijding (één decimaal).

6. Een webwinkel heeft € 90.000 aan activa en € 104.000 aan schulden. Bereken het eigen vermogen en leg uit wat de uitkomst betekent voor de schuldeisers.

Goud: Analyse & Evaluatie — de uitdaging

7. Op 1 januari 2029 heeft Lina’s Bowls bv een eigen vermogen van € 146.000. Een horecaketen biedt € 600.000 voor alle aandelen. Geef twee redenen waarom een koper veel meer kan bieden dan het eigen vermogen op de balans, en één reden waarom de koper de balans toch nodig heeft.

---

8. Onderneming A en onderneming B hebben allebei € 400.000 aan activa. A heeft € 300.000 eigen vermogen, B € 80.000. Bij beide blijkt voor € 100.000 aan voorraad onverkoopbaar. Bereken voor beide het eigen vermogen na de afwaardering en leg uit bij welke onderneming de bank zich zorgen moet maken.

Les 1.2 — De posten op de balans

Leerdoel: Je legt uit wat de posten op de balans inhouden en deelt ze in: immateriële, materiële en financiële vaste activa, vlottende activa, eigen vermogen met reserves, voorzieningen en lang en kort vreemd vermogen.

Eindtermen: 32

Waar gaat het om?

Op een ondernemersavond krijgt Lina het jaarverslag van concurrent Bowlz & Co in handen. Hun balans is bijna vier keer zo groot als die van Lina’s Bowls, en er staan posten op die zij niet kent: goodwill, een deelneming, een agioreserve, voorzieningen. "Zijn ze nou rijker dan wij, of hebben ze gewoon meer schulden?" In deze les leer je alle groepen op de balans, zodat je elke post kunt plaatsen en kunt uitleggen wat hij betekent.

Kerntheorie

Indeling van de activa

De activa staan van lang naar kort. Eerst de **vaste activa** , die langer dan een jaar in de onderneming blijven, in drie soorten: immaterieel, materieel en financieel. Daarna de **vlottende activa** , die binnen een jaar worden verbruikt of omgezet in geld.

Activa: van vast naar vlottend

Groep	Posten	Wat is het?
Immateriële vaste activa	goodwill, software, octrooien, merkrechten	niet tastbaar, wel gekocht of tegen betaling ontwikkeld, en jaren bruikbaar
Materiële vaste activa	gebouwen, machines, inventaris, vervoermiddelen	tastbaar en langer dan een jaar in gebruik; op de balans voor de boekwaarde
Financiële vaste activa	deelnemingen, langlopende leningen aan anderen	geld dat voor lange tijd in een andere onderneming zit
Vlottende activa	voorraad, debiteuren, te vorderen btw, overlopende activa, liquide middelen	binnen een jaar verbruikt of omgezet in geld; kas en bank staan onderaan

Een deelneming is een pakket aandelen in een andere onderneming dat je voor lange tijd houdt, om invloed te hebben. Aandelen die je als belegging houdt en snel kunt verkopen, horen bij de vlottende activa.

Goodwill

Koopt een onderneming een andere onderneming voor meer dan de waarde van de bezittingen min de schulden, dan betaalt ze het verschil voor de naam, de klantenkring en de winstverwachting. Dat verschil heet **goodwill** :

goodwill = overnameprijs - (bezittingen - schulden)

Goodwill staat alleen op de balans als ervoor is betaald. Het merk dat een onderneming zelf heeft opgebouwd, staat er niet (les 1.1). In dit thema schrijven we goodwill, net als andere vaste activa, in

een aantal jaren af; beursgenoteerde concerns toetsen in plaats daarvan elk jaar of de goodwill haar waarde nog heeft. Ahold Delhaize, het moederbedrijf van Albert Heijn, had eind 2025 ongeveer € 8,4 miljard aan goodwill op een balans van € 49,1 miljard, vooral door de overname van supermarktketens. Dat is meer dan de helft van het eigen vermogen van € 14,2 miljard (jaarverslag 2025).

Indeling van de passiva

De passiva staan van blijvend naar kort: eerst het **eigen vermogen** , dan de **voorzieningen** , het **lang vreemd vermogen** en het **kort vreemd vermogen** . Hoe het eigen vermogen heet, hangt af van de rechtsvorm.

Passiva: van blijvend naar kort

Groep	Posten	Wat is het?
Eigen vermogen	bv en nv: aandelenkapitaal, reserves, resultaat boekjaar	blijvend in de onderneming; hoeft niet te worden terugbetaald
	eenmanszaak en vof: eigen vermogen, vermogen per firmant	
Voorzieningen	groot onderhoud, garantie, pensioenen, reorganisatie, claims	verplichtingen die er vrijwel zeker komen, maar waarvan het bedrag of het moment nog niet vaststaat
Lang vreemd vermogen	hypothecaire, onderhandse en obligatielening	schulden met een looptijd van meer dan een jaar
Kort vreemd vermogen	crediteuren, rekening-courantkrediet, te betalen belastingen, overlopende passiva	schulden die binnen een jaar betaald moeten worden

Het deel van een langlopende lening dat in het komende jaar wordt afgelost, telt als kort vreemd vermogen.

Reserves: drie soorten

- **Winstreserve** (algemene reserve): winst uit eerdere jaren die niet als dividend is uitgekeerd.
- **Agioreserve:** wat aandeelhouders bij de uitgifte bóven de nominale waarde van de aandelen hebben betaald (thema 3).
- **Herwaarderingsreserve:** de waardestijging van een actief dat op de balans hoger is gewaardeerd, zoals een gebouw (vwo 4, les 8.3). Het is geen winst: er is niets verkocht.

Een reserve is eigen vermogen. Het is geen potje met geld: het zit in alle activa samen.

Voorzieningen

Een **voorziening** is een verplichting waarvan de onderneming weet dat ze komt, maar nog niet precies hoe groot ze is of wanneer ze moet betalen: het dak moet over een paar jaar worden vervangen, een deel van de verkochte producten komt terug onder garantie. Elk jaar voegt de onderneming een bedrag toe (de **dotatie**). Die dotatie is kosten van dat jaar, maar nog geen uitgave. Wordt er later echt betaald, dan gaat dat ten laste van de voorziening en zijn er op dat moment geen kosten meer.

Een voorziening is geen eigen vermogen: er staat een verplichting tegenover. Bij het berekenen van verhoudingen tussen eigen en vreemd vermogen tel je voorzieningen daarom bij het vreemd vermogen, tenzij de opgave iets anders zegt.

Bowlz & Co bv: activa per 31 december 2029 (× € 1.000)

Groep	Post	Bedrag
Immaterieel	Goodwill	60
	Software (bestelapp)	24
Materieel	Gebouw	420
	Inventaris en trucks	186
Financieel	Deelneming Groenhof bv (30%)	45
	Lening aan franchisenemer	15
Vlottend	Voorraad	14
	Debiteuren	22
	Overlopende activa	6
	Liquide middelen	58
Totaal		850

Bowlz & Co is de grootste concurrent van Lina’s Bowls. Groenhof bv is haar groenteleverancier. Fictief.

Bowlz & Co bv: passiva per 31 december 2029 (× € 1.000)

Groep	Post	Bedrag
Eigen vermogen	Geplaatst aandelenkapitaal	100
	Agioreserve	80
	Herwaarderingsreserve	40
	Winstreserve	99,5
	Resultaat 2029	40,5
Voorzieningen	Groot onderhoud	30
	Lopende claim	10
Lang vreemd vermogen	Hypothecaire lening	300
	Onderhandse lening	60
Kort vreemd vermogen	Crediteuren	38
	Te betalen belastingen	27
	Rekening-courantkrediet	15
	Overlopende passiva	10
Totaal		850

Fictief.

Toepassen

De voorziening groot onderhoud van Bowlz & Co

Op 1 januari 2029 is de voorziening groot onderhoud van Bowlz & Co € 28.000. In 2029 voegt Bowlz & Co € 12.000 toe. In september betaalt ze € 10.000 voor de reparatie van het dak. Bereken de voorziening op 31 december 2029, en geef aan welk bedrag in 2029 kosten is en welk bedrag een uitgave.

Uitwerking

1. Dotatie: de voorziening stijgt met € 12.000. Dat is kosten van 2029; de bank verandert niet.
2. Reparatie: de bank daalt met € 10.000 en de voorziening daalt met € 10.000. Dat is een uitgave, maar geen kosten van 2029: de kosten zijn in eerdere jaren al genomen.
3. Voorziening 31 december 2029: € 28.000 + € 12.000 - € 10.000 = € 30.000.

Antwoord

De voorziening is € 30.000. Kosten in 2029: € 12.000. Uitgave in 2029: € 10.000.

Veelgemaakte fout

Een voorziening en een reserve verwisselen. Een reserve is eigen vermogen (van de aandeelhouders). Een voorziening is een verplichting: dat geld gaat de onderneming uit.

Debiteuren en crediteuren verwisselen. Debiteuren moeten jou nog betalen (een bezitting); crediteuren moet jij nog betalen (een schuld).

Kernbegrippen

Immateriële vaste activa

Niet-tastbare bezittingen die jaren meegaan en waarvoor is betaald, zoals goodwill, software en octrooien.

Materiële vaste activa

Tastbare bezittingen die langer dan een jaar in gebruik zijn, zoals gebouwen, machines en vervoermiddelen.

Financiële vaste activa

Geld dat voor lange tijd in een andere onderneming zit, zoals een deelneming of een langlopende lening aan een ander.

Vlottende activa

Bezittingen die binnen een jaar worden verbruikt of omgezet in geld: voorraad, debiteuren, overlopende activa en liquide middelen.

Goodwill

Het bedrag dat bij een overname wordt betaald boven de waarde van de bezittingen min de schulden. Staat alleen op de balans als ervoor is betaald.

Deelneming

Een pakket aandelen in een andere onderneming dat voor lange tijd wordt aangehouden om invloed te hebben.

Winstreserve

Winst uit eerdere jaren die niet als dividend is uitgekeerd. Ook: algemene reserve.

Agioreserve

Het bedrag dat aandeelhouders bij de uitgifte van aandelen boven de nominale waarde hebben betaald.

Herwaarderingsreserve

De waardestijging van een actief dat op de balans hoger is gewaardeerd. Eigen vermogen, maar geen winst.

Voorziening

Een verplichting die vrijwel zeker komt, maar waarvan het bedrag of het moment nog niet vaststaat, zoals groot onderhoud of garantie.

Dotatie

Het bedrag dat in een jaar aan een voorziening wordt toegevoegd. Het is kosten van dat jaar, maar geen uitgave.

Lang vreemd vermogen

Schulden met een looptijd van meer dan een jaar, zoals een hypothecaire of onderhandse lening.

Kort vreemd vermogen

Schulden die binnen een jaar betaald moeten worden, zoals crediteuren, rekening-courantkrediet en te betalen belastingen.

Verwerkingsopdracht

Werk de opdrachten uit in je schrift of in de invulvelden.

1. Deel de posten van de beginbalans van Lina’s Bowls (les 1.1) in de groepen van deze les in. Welke groepen ontbreken bij Lina’s Bowls?

2. Bereken voor Bowlz & Co het totaal van de vaste activa, de vlottende activa, het eigen vermogen, de voorzieningen, het lang en het kort vreemd vermogen.

3. Bowlz & Co kocht op 1 januari 2029 een lunchroom voor € 190.000. De bezittingen min de schulden van de lunchroom waren € 115.000. Bowlz & Co schrijft goodwill in vijf jaar af. Laat met een berekening zien dat de goodwill eind 2029 € 60.000 is.

4. Leg het verschil uit tussen een reserve en een voorziening. Gebruik van elk een voorbeeld uit de balans van Bowlz & Co.

5. Beantwoord de vraag van Lina: is Bowlz & Co rijker dan Lina’s Bowls, of heeft ze vooral meer schulden? Gebruik het aandeel eigen vermogen in het balanstotaal en de samenstelling van de activa.

Oefeningen

Brons: Kennis & Begrip

1. Noem de drie soorten vaste activa en geef van elk een voorbeeld.

2. Wat is het verschil tussen lang en kort vreemd vermogen? Geef van elk een voorbeeld.

3. Wat is goodwill, en wanneer staat goodwill op de balans?

Zilver: Toepassing & Rekenen

4. Deel elke post in bij de juiste groep op de balans: a. een gekocht octrooi, b. 40% van de aandelen in een leverancier, voor lange tijd, c. te vorderen btw, d. agioreserve, e. voorziening garantie, f. rekening-courantkrediet, g. hypothecaire lening, h. vooruitontvangen bedragen.

5. Een bakkerij neemt een concurrent over voor € 260.000. De bezittingen van de concurrent zijn € 310.000 waard, de schulden zijn € 95.000. De bakkerij schrijft goodwill in tien jaar af. Bereken de goodwill bij de overname en de boekwaarde van de goodwill na drie jaar.

6. Een fietsenfabriek heeft op 1 januari een voorziening garantie van € 18.000. Ze voegt elk jaar 2% van de omzet toe; de omzet is dit jaar € 1.400.000. Aan garantiereparaties betaalt ze dit jaar € 23.500. Bereken de voorziening op 31 december en de garantiekosten op de resultatenrekening.

Goud: Analyse & Evaluatie — de uitdaging

7. Een onderneming heeft een hypothecaire lening van € 300.000, waarop elk jaar € 15.000 wordt afgelost. Leg uit hoe deze lening op de balans wordt gesplitst, en waarom een bank die splitsing wil zien.

---

8. Van een onderneming is bekend (× € 1.000): eigen vermogen 240, voorziening groot onderhoud 60, lang vreemd vermogen 400, kort vreemd vermogen 100. De directeur wil de voorziening bij het eigen vermogen tellen, "want dat geld is nog niet uitgegeven". Bereken het aandeel eigen vermogen in het balanstotaal met en zonder de voorziening, en beoordeel de redenering van de directeur.

Les 1.3 — Financiële feiten en de balans

Leerdoel: Je analyseert de gevolgen van een financieel feit voor de balans en voor de resultatenrekening: inkoop en verkoop, aflossen, interest, afschrijving, btw-verrekening en privéopnamen.

Eindtermen: 28

Waar gaat het om?

In januari 2029 gebeurt er veel bij Lina’s Bowls. De vierde truck wordt geleverd, de bank maakt de lening over, leveranciers en de Belastingdienst worden betaald, en er worden 7.000 bowls verkocht. Eind januari kijkt Mees naar de bankrekening: ruim € 30.000 minder dan op 1 januari. "Slechte maand," zegt hij. Klopt dat? Dat hangt ervan af welke feiten alleen de balans veranderen, en welke ook het resultaat. In deze les leer je dat verschil per financieel feit te analyseren.

Kerntheorie

Financiële feiten

Een **financieel feit** is een gebeurtenis die de bezittingen of het vermogen van een onderneming verandert: een inkoop of verkoop (contant of op rekening), lenen en aflossen, interest betalen, afschrijven, de btw-aangifte, of geld dat de eigenaar privé opneemt of inbrengt. Bij elk feit veranderen minstens twee posten, zodat de balans in evenwicht blijft.

Vier soorten veranderingen op de balans

Soort	Wat gebeurt er?	Voorbeeld
Activaruil	een bezitting wordt een andere bezitting; het totaal blijft gelijk	een debiteur betaalt: debiteuren -, bank +
Passivaruil	de ene vorm van vermogen wordt een andere; het totaal blijft gelijk	een leverancier zet een schuld om in een lening
Balansverlenging	activa en passiva worden allebei groter	ingrediënten op rekening kopen: voorraad +, crediteuren +
Balansverkorting	activa en passiva worden allebei kleiner	een schuld aflossen: bank -, lening -

Januari 2029: feiten die alleen de balans veranderen (bedragen in euro’s)

Feit	Activa	Passiva
a. Vierde truck gekocht voor 85.000 plus 21% btw; de bank leent 60.000, de rest gaat van de rekening	trucks +85.000; te vorderen btw +17.850; bank -42.850	lening bank +60.000
b. Crediteuren van 18.600 betaald	bank -18.600	crediteuren -18.600
c. Btw-aangifte vierde kwartaal 2028 betaald: 16.400	bank -16.400	te betalen btw -16.400
d. Ingrediënten van 30.000 plus 9% btw op rekening gekocht	voorraad +30.000; te vorderen btw +2.700	crediteuren +32.700
e. Debiteuren betalen 6.400	debiteuren -6.400; bank +6.400	geen verandering

Bij a: de truck kost inclusief btw 102.850. De btw krijgt Lina’s Bowls terug; ze hoort dus niet bij de aanschafprijs,

maar is een vordering op de Belastingdienst.

Balans of ook resultaat? De toets met het eigen vermogen

Een feit verandert het resultaat alleen als er waarde bij komt of verloren gaat: een opbrengst of kosten. Dan verandert ook het eigen vermogen. Stel jezelf daarom steeds de vraag: wordt de onderneming hier rijker of armer van?

- **Inkoop:** geen resultaat. Geld of een schuld wordt voorraad. Pas bij verkoop wordt de inkoopwaarde kosten.
- **Verkoop:** wel resultaat: de omzet min de inkoopwaarde van wat er is verkocht.
- **Aflossen:** geen resultaat. De schuld en de bank dalen even veel.
- **Interest:** wel resultaat: kosten voor het gebruik van geleend geld.
- **Afschrijving:** wel resultaat: het actief wordt minder waard. Er wordt niets betaald.
- **Investeren:** geen resultaat. Geld wordt een vast actief.

Januari 2029: feiten die ook het resultaat veranderen (bedragen in euro's)

Feit	Balans	Resultaat
f. 7.000 bowls verkocht (pin): omzet 89.600 plus 9% btw; inkoopwaarde 31.500	bank +97.664; voorraad -31.500; te betalen btw +8.064	+58.100 (omzet 89.600 - inkoopwaarde 31.500)
g. Lonen, huur en overige kosten van januari betaald: 54.000	bank -54.000	-54.000
h. Lening: 2.000 afgelost en 320 interest betaald	bank -2.320; lening bank -2.000	-320 (alleen de interest)
i. Afschrijving januari: trucks 2.500, keukenapparatuur 750	trucks -2.500; keukenapparatuur -750	-3.250

Elk bedrag in de kolom Resultaat verandert ook het eigen vermogen op de balans (resultaat boekjaar). Daardoor blijft de balans in evenwicht.

Btw-verrekening

Btw is voor een onderneming nooit omzet en nooit kosten. De btw die ze van klanten ontvangt, is een schuld aan de Belastingdienst (**te betalen btw**). De btw die ze aan leveranciers betaalt, krijgt ze terug (**te vorderen btw**). Bij de aangifte worden de twee met elkaar verrekend:

af te dragen btw = te betalen btw - te vorderen btw

Is de uitkomst negatief, zoals in een maand met een grote investering, dan krijgt de onderneming geld terug. Het betalen of ontvangen van de btw zelf is een balansverkorting of een activaruil: het resultaat verandert er niet door.

Privé: alleen bij de eenmanszaak en de vof

Neemt de eigenaar van een eenmanszaak geld op voor privé (een **privéopname**), dan dalen de bank en het eigen vermogen. Dat zijn geen kosten: de eigenaar haalt winst uit de zaak. Een **privéstorting** werkt andersom. Bij een bv bestaat dit niet: de directeur krijgt loon (wel kosten) en de aandeelhouders krijgen dividend (geen kosten, wel een daling van het eigen vermogen).

Toepassen

Drie feiten bij Fietsenmaker Spaak

Fietsenmaker Spaak is een eenmanszaak. a. Sanne verkoopt een fiets voor € 1.210 inclusief 21% btw; de klant pint. De inkoopwaarde van de fiets was € 650. b. Ze neemt € 1.500 op voor privé. c. Ze betaalt de bank € 1.000: € 900 aflossing en € 100 interest. Bereken de verandering van het resultaat, van het eigen vermogen en van het balanstotaal.

Uitwerking

1. a. Omzet: € 1.210 / 1,21 = € 1.000; btw € 210. Bank + € 1.210, voorraad - € 650, te betalen btw + € 210. Resultaat: € 1.000 - € 650 = + € 350.
2. b. Bank - € 1.500, eigen vermogen - € 1.500; geen resultaat. c. Bank - € 1.000, lening - € 900; resultaat - € 100.
3. Resultaat: € 350 - € 100 = + € 250. Eigen vermogen: € 250 - € 1.500 = - € 1.250. Balanstotaal (activa): € 1.210 - € 650 - € 1.500 - € 1.000 = - € 1.940.

Antwoord

Het resultaat stijgt met € 250, het eigen vermogen daalt met € 1.250 en het balanstotaal daalt met € 1.940. Controle aan de passivakant: € 210 - € 1.250 - € 900 = - € 1.940.

Veelgemaakte fout

Een aflossing als kosten zien. Bij aflossen dalen de schuld en de bank; het resultaat verandert niet. Alleen de interest is kosten.

De btw bij de omzet of de kosten tellen. Reken altijd eerst terug naar het bedrag exclusief btw. De btw zelf is een schuld aan of een vordering op de Belastingdienst.

Kernbegrippen

Financieel feit
Een gebeurtenis die de bezittingen of het vermogen van een onderneming verandert.

Activaruil
Een bezitting wordt een andere bezitting; het balanstotaal blijft gelijk.

Passivaruil
De ene vorm van vermogen wordt een andere; het balanstotaal blijft gelijk.

Balansverlenging
Activa en passiva worden allebei groter, bijvoorbeeld bij een inkoop op rekening of een nieuwe lening.

Balansverkorting
Activa en passiva worden allebei kleiner, bijvoorbeeld bij een aflossing.

Te betalen btw
De btw die een onderneming van klanten heeft ontvangen en moet afdragen: een schuld aan de Belastingdienst.

Te vorderen btw

De btw die een onderneming aan leveranciers heeft betaald en terugkrijgt: een vordering op de Belastingdienst.

Btw-verrekening

Bij de aangifte wordt de te vorderen btw afgetrokken van de te betalen btw; het saldo wordt afgedragen of terugontvangen.

Privéopname

Geld of goederen die de eigenaar van een eenmanszaak of vof uit de zaak haalt. Verlaagt het eigen vermogen, maar is geen kosten.

Verwerkingsopdracht

Werk de opdrachten uit in je schrift of in de invulvelden.

1. Welke soort verandering (activaruil, passivaruil, balansverlenging of balansverkorting) is elk feit a tot en met e?

2. Bereken het balanstotaal na de feiten a tot en met e, uitgaande van de beginbalans van € 221.000 (les 1.1).

3. Bereken met de feiten f tot en met i het resultaat over januari 2029.

4. Bereken het balanstotaal op 31 januari 2029 en controleer het met de passivakant.

5. Bereken het bedrag van de btw-aangifte over januari 2029. Moet Lina’s Bowls betalen of krijgt ze geld terug? Verklaar de uitkomst.

6. Bereken het banksaldo op 31 januari 2029 en beoordeel de uitspraak van Mees dat januari een slechte maand was.

Oefeningen

Brons: Kennis & Begrip

1. Wat is een financieel feit? Geef twee voorbeelden.

2. Leg het verschil uit tussen een balansverlenging en een activaruil. Geef van elk een voorbeeld.

3. Leg uit waarom een aflossing geen kosten is en interest wel.

Zilver: Toepassing & Rekenen

4. Een kledingwinkel koopt voor € 8.000 exclusief 21% btw kleding in op rekening. Geef de gevolgen voor de balans en voor het resultaat.

5. De kledingwinkel van opdracht 4 verkoopt kleding voor € 3.630 inclusief 21% btw; de klanten pinnen. De inkoopwaarde van die kleding is € 1.700. Geef de gevolgen voor de balans en voor het resultaat.

6. De eigenaar van een eenmanszaak neemt in een maand € 2.400 op voor privé en stort € 1.000 uit een erfenis in de zaak. De zaak betaalt de bank € 5.000 aflossing en € 450 interest. Bereken de verandering van het resultaat en van het eigen vermogen door deze feiten.

Goud: Analyse & Evaluatie — de uitdaging

7. Een timmerbedrijf (bv) heeft in maart: (1) een zaagmachine gekocht voor € 20.000 plus 21% btw, betaald van de bank; (2) op rekening verkocht voor € 50.000 plus 21% btw, met een inkoopwaarde aan materiaal van € 18.000; (3) € 14.000 lonen betaald; (4) € 1.500 afgeschreven. Bereken het resultaat over maart, het bedrag van de btw-aangifte en de verandering van het banksaldo. Verklaar het verschil tussen resultaat en bank.

---

8. Mees zegt: "Als we € 100.000 lenen, zijn we € 100.000 rijker." Beoordeel deze uitspraak. Ga in op de balans, het eigen vermogen en het resultaat, ook in de jaren daarna.

Les 1.4 — De resultatenrekening

Leerdoel: Je stelt een resultatenrekening op in stappen, je berekent EBITDA, EBIT (bedrijfsresultaat) en het resultaat vóór en na belasting, en je legt uit wat elk tussenresultaat zegt.

Eindtermen: 28, 32

Waar gaat het om?

2029 is voorbij. Toen Lina in 2028 de vierde truck doorrekende, ging ze nog uit van € 12 per bowl. Op 1 januari 2029 ging de prijs naar € 13,95 op het bord, en toch verkochten de vier trucks samen 100.000 bowls. Hoeveel bleef er over? En waarom praat de bank over "EBITDA", terwijl de Belastingdienst naar een heel ander getal kijkt? In deze les leer je de resultatenrekening in stappen opstellen en uitleggen wat elk tussenresultaat zegt.

Kerntheorie

De resultatenrekening

De **resultatenrekening** (ook winst-en-verliesrekening) laat zien welke opbrengsten en kosten een onderneming **over een periode** had, meestal een jaar. De bedragen zijn exclusief btw, en opbrengsten en kosten zijn toegerekend aan het jaar waar ze bij horen (het periodetoerekeningsstelsel, les 1.5). De resultatenrekening is opgebouwd in stappen:

- brutowinst = omzet - inkoopwaarde van de omzet
- EBITDA = brutowinst - bedrijfskosten zonder afschrijvingen
- EBIT (bedrijfsresultaat) = EBITDA - afschrijvingen
- resultaat vóór belasting = EBIT - interestkosten + interestopbrengsten
- resultaat na belasting = resultaat vóór belasting - vennootschapsbelasting

Resultatenrekening Lina’s Bowls bv over 2029 (bedragen in euro’s)

	Bedrag
Omzet (100.000 bowls × € 12,80)	1.280.000
Inkoopwaarde van de omzet	- 450.000
Brutowinst	830.000
Lonen	- 540.000
Huur keuken	- 36.000
Standplaatsen en vergunningen	- 27.600
Energie en onderhoud	- 28.000
Verzekeringen	- 9.600
Marketing en app	- 6.800
EBITDA	182.000
Afschrijvingen	- 39.000
Bedrijfsresultaat (EBIT)	143.000
Interestkosten	- 3.800
Resultaat vóór belasting	139.200
Vennootschapsbelasting (19%)	- 26.448
Resultaat na belasting	112.752

Alle bedragen exclusief btw. Sinds 1 januari 2029 kost een bowl € 13,95 inclusief 9% btw, afgerond € 12,80 exclusief btw. Afschrijvingen: oude trucks 18.000, vierde truck 12.000, keukenapparatuur 9.000. Lonen tot en met marketing plus afschrijvingen zijn samen de constante kosten van 687.000.

EBIT en EBITDA: wat zeggen ze?

• **EBIT** (earnings before interest and taxes) is het resultaat vóór interest en belasting: het **bedrijfsresultaat** . Het laat zien wat de onderneming met haar eigenlijke activiteiten verdient, los van de vraag hoe ze is gefinancierd. Zo kun je een onderneming met veel leningen eerlijk vergelijken met een onderneming zonder.

• **EBITDA** (… depreciation and amortization) is de EBIT vóór aftrek van de afschrijvingen op materiële en immateriële activa. Afschrijvingen zijn kosten, maar geen uitgaven. De EBITDA benadert daarom het geld dat de bedrijfsactiviteiten opleveren, en hangt niet af van de gekozen afschrijvingsmethode. Banken gebruiken het om te beoordelen of een onderneming haar interest en aflossing kan betalen.

De keerzijde: EBITDA doet alsof trucks en gebouwen nooit vervangen hoeven te worden. Een onderneming met een mooie EBITDA kan onder de streep toch weinig overhouden.

Echt voorbeeld: Basic-Fit over 2025 (× € 1 miljoen)

	Bedrag
Omzet	1.420
Onderliggende EBITDA (na aftrek van huur)	348
Bedrijfsresultaat (EBIT)	151
Nettowinst	14,3

Bron: Basic-Fit, jaarverslag 2025 (geraadpleegd op 11 november 2026). Tussen EBITDA en nettowinst zitten vooral de afschrijvingen op ruim 1.700 eigen clubs en de interest op de schulden waarmee die clubs zijn gefinancierd.

Financieringsresultaat en incidenteel resultaat

Het **financieringsresultaat** is het saldo van interestopbrengsten en interestkosten. Het hangt af van de verhouding tussen eigen en vreemd vermogen, niet van hoe goed de onderneming draait.

Een **incidenteel resultaat** komt voort uit een eenmalige gebeurtenis, zoals de boekwinst bij de verkoop van een pand, een schadeclaim of een reorganisatie. Wie wil inschatten wat een onderneming volgend jaar verdient, laat de incidentele posten buiten beschouwing: die komen niet terug.

Lina's Bowls en Bowlz & Co in 2029 (bedragen in euro's)

	Lina's Bowls	Bowlz & Co
Omzet	1.280.000	1.700.000
EBITDA	182.000	182.000
Afschrijvingen	- 39.000	- 96.000
Bedrijfsresultaat (EBIT)	143.000	86.000
Interestkosten	- 3.800	- 21.600
Incidenteel resultaat	0	- 14.400
Resultaat vóór belasting	139.200	50.000
Vennootschapsbelasting	- 26.448	- 9.500
Resultaat na belasting	112.752	40.500

Bowlz & Co heeft een eigen gebouw, goodwill en € 360.000 aan langlopende leningen (les 1.2). Incidenteel in 2029: een dotatie van 10.000 aan de voorziening voor een claim en een boekverlies van 4.400 op een verkochte truck. Fictief.

Van resultaat naar balans

Het resultaat na belasting is van de eigenaren: het verhoogt het **eigen vermogen** . Bij een bv staat het als "resultaat boekjaar" op de balans, totdat de aandeelhoudersvergadering beslist welk deel naar de winstreserve gaat en welk deel als dividend wordt uitgekeerd (thema 8). De vennootschapsbelasting is, tot ze betaald is, een schuld: "te betalen vennootschapsbelasting". Het tarief is 19% over de eerste € 200.000 winst en 25,8% over het bedrag daarboven (tarieven 2026 en 2027).

Toepassen

Van omzet naar resultaat na belasting, met twee belastingschijven

Meubelmaker Eikhout bv heeft over 2029 een omzet van € 2.400.000. De inkoopwaarde van de omzet is € 1.150.000. De bedrijfskosten zonder afschrijvingen zijn € 850.000, de afschrijvingen € 90.000 en de interestkosten € 30.000. Bereken de EBITDA, de EBIT en het resultaat na belasting.

Uitwerking

1. EBITDA: € 2.400.000 - € 1.150.000 - € 850.000 = € 400.000. EBIT: € 400.000 - € 90.000 = € 310.000.
2. Resultaat vóór belasting: € 310.000 - € 30.000 = € 280.000.
3. Vennootschapsbelasting: 19% × € 200.000 + 25,8% × € 80.000 = € 38.000 + € 20.640 = €

58.640. Resultaat na belasting: € 280.000 - € 58.640 = € 221.360.

Antwoord

EBITDA € 400.000, EBIT € 310.000, resultaat na belasting € 221.360.

Veelgemaakte fout

De aflossing of de aankoop van een truck bij de kosten zetten. Dat zijn geen kosten; alleen de afschrijving en de interest staan op de resultatenrekening.

EBITDA lezen als winst. Na de EBITDA komen nog de afschrijvingen, de interest en de belasting. Pas wat daarna overblijft, is van de eigenaren.

Kernbegrippen

Resultatenrekening
Overzicht van de opbrengsten, de kosten en het resultaat over een periode. Ook: winst-en-verliesrekening.

Brutowinst
Omzet min de inkoopwaarde van de omzet.

EBITDA
Resultaat vóór interest, belasting en afschrijvingen op materiële en immateriële activa.

EBIT
Resultaat vóór interest en belasting: het bedrijfsresultaat.

Financieringsresultaat
Het saldo van interestopbrengsten en interestkosten.

Incidenteel resultaat
Resultaat uit een eenmalige gebeurtenis, zoals een boekwinst, een schadeclaim of een reorganisatie.

Vennootschapsbelasting
Belasting over de winst van een bv of nv: 19% over de eerste € 200.000 en 25,8% over het meerdere (2026 en 2027).

Resultaat boekjaar
Het resultaat na belasting dat op de balans bij het eigen vermogen staat, totdat de aandeelhouders over de verdeling hebben beslist.

Verwerkingsopdracht

Werk de opdrachten uit in je schrift of in de invulvelden.

1. Laat met een berekening in stappen zien dat het resultaat na belasting van Lina’s Bowls € 112.752 is.

2. Bereken de brutowinst, de EBITDA en de EBIT in procenten van de omzet (één decimaal).

3. In de begroting voor 2029 rekende Lina met € 12 per bowl, variabele kosten van € 4,50, 100.000 bowls en € 687.000 constante kosten. Bereken het begrote bedrijfsresultaat en verklaar het verschil met de werkelijke EBIT.

4. Lina’s Bowls en Bowlz & Co hebben dezelfde EBITDA. Verklaar met de bron waarom Bowlz & Co veel minder overhoudt, en leg uit welke van de twee een bank het liefst een lening geeft.

5. Wat verandert het resultaat over 2029 op de balans van 31 december 2029?

6. Leg met de bron over Basic-Fit uit hoe een onderneming met een EBITDA van € 348 miljoen een nettowinst van € 14,3 miljoen kan hebben.

Oefeningen

Brons: Kennis & Begrip

1. Wat laat een resultatenrekening zien, en wat is het verschil met een balans?

2. Waarvoor staan EBIT en EBITDA?

3. Een winkel heeft een omzet van € 500.000 en een inkoopwaarde van de omzet van € 310.000. Bereken de brutowinst in euro’s en in procenten van de omzet.

Zilver: Toepassing & Rekenen

4. Een cateraar (bv) heeft over 2029: omzet € 900.000, inkoopwaarde € 360.000, lonen € 310.000, huur € 48.000, overige kosten € 62.000, afschrijvingen € 35.000 en interestkosten € 15.000. Bereken de EBITDA, de EBIT en het resultaat na 19% vennootschapsbelasting.

---

5. Een bv heeft een resultaat vóór belasting van € 260.000. Het tarief van de vennootschapsbelasting is 19% over de eerste € 200.000 en 25,8% over het meerdere. Bereken de vennootschapsbelasting en het resultaat na belasting.

---

6. Bakkerij A en bakkerij B hebben allebei een EBIT van € 80.000. A heeft geen leningen; B heeft een lening van € 500.000 tegen 6% interest. Bereken van beide het resultaat vóór belasting en leg uit waarom de EBIT geschikter is om de bedrijfsvoering van de twee te vergelijken.

Goud: Analyse & Evaluatie — de uitdaging

7. Een hotel heeft over 2029 een EBITDA van € 600.000, afschrijvingen van € 380.000 en interestkosten van € 190.000. Daarnaast is er een boekwinst van € 150.000 op de verkoop van een stuk grond. Bereken het resultaat vóór belasting met en zonder de boekwinst, en leg uit met welk van de twee een belegger moet rekenen als hij 2030 wil inschatten.

---

8. Een directeur zegt: "Onze EBITDA stijgt al drie jaar, dus het gaat steeds beter met het bedrijf." Geef twee redenen waarom een stijgende EBITDA een te rooskleurig beeld kan geven.

Les 1.5 — Overlopende posten

Leerdoel: Je berekent kosten uit uitgaven en opbrengsten uit ontvangsten, en omgekeerd, met de overlopende posten aan het begin en het eind van het jaar, en je zet die posten aan de juiste kant van de balans.

Eindtermen: 28

Waar gaat het om?

De accountant van Lina’s Bowls werkt aan de jaarrekening over 2029 en belt Mees met vier vragen. De verzekering van de trucks is in oktober voor een heel jaar betaald: hoeveel daarvan hoort bij 2029? De huur van december is pas in januari overgemaakt. Een cateringklus van december is nog niet gefactureerd. En een klant heeft al betaald voor een feest in februari. "Maakt dat uit? Het geld is toch gewoon betaald of ontvangen?" zegt Mees. Het maakt uit: voor het resultaat én voor de balans. In vwo 4 (les 8.4) maakte je kennis met overlopende posten. In deze les reken je ermee in twee richtingen, met een stand aan het begin en aan het eind van het jaar.

Kerntheorie

Twee stelsels

- **Kasstelsel:** je rekent een bedrag in de periode waarin het wordt betaald of ontvangen. Dat laat zien wat er met het geld gebeurt (de liquiditeit).
- **Periodetoerekeningsstelsel:** je rekent kosten en opbrengsten toe aan de periode waarin de prestatie wordt verbruikt of geleverd, ongeacht het moment van betalen. Dat laat het resultaat zien.

Uitgaven en ontvangsten gaan over geld; kosten en opbrengsten over prestaties. Vallen die twee in een ander jaar, dan staat er op de balansdatum een **overlopende post** .

Overlopende posten op de balans van Lina’s Bowls bv per 31 december 2029

Post	Kant van de balans	Bij Lina’s Bowls
Vooruitbetaalde bedragen	activa: je hebt nog iets tegoed	verzekering januari tot en met september 2030: € 3.600
Nog te ontvangen bedragen	activa: je krijgt nog geld	catering van december 2029, nog niet gefactureerd: € 6.400
Nog te betalen bedragen	passiva: je moet nog betalen	huur van de keuken over december 2029: € 3.000
Vooruitontvangen bedragen	passiva: je moet nog leveren	aanbetaling voor catering in februari 2030: € 2.000

Overlopende activa samen € 10.000, overlopende passiva samen € 5.000. Is de catering wel gefactureerd, dan staat het bedrag bij debiteuren. Bedragen exclusief btw.

Van uitgaven naar kosten, en terug

Zie een overlopende post als een voorraad: wat er aan het begin van het jaar stond, hoort bij dit jaar; wat er aan het eind staat, schuift door naar het volgende jaar.

- kosten = uitgaven + vooruitbetaald begin - vooruitbetaald eind - nog te betalen begin + nog te

betalen eind

• opbrengsten = ontvangsten + vooruitontvangen begin - vooruitontvangen eind - nog te ontvangen begin + nog te ontvangen eind

Wil je andersom rekenen, van kosten naar uitgaven of van opbrengsten naar ontvangsten, dan draai je alle plussen en minnen van de overlopende posten om. Twijfel je? Teken een tijdlijn met de maanden en kleur in welke maanden zijn betaald en welke zijn verbruikt.

De verzekering van de trucks in 2030, post voor post

	Bedrag
Vooruitbetaald op 1 januari 2030 (9 maanden van de oude polis)	€ 3.600
Betaald op 1 oktober 2030 voor 12 maanden (uitgave)	+ € 5.040
Vooruitbetaald op 31 december 2030 (9/12 × € 5.040)	- € 3.780
Verzekeringskosten 2030	€ 4.860

Controle per maand: januari tot en met september 9 × € 400 = € 3.600, oktober tot en met december 3 × € 420 = € 1.260. Samen € 4.860.

Rekenen in twee richtingen: Lina’s Bowls in 2029 (bedragen in euro’s)

Van … naar …	**Berekening**	**Uitkomst**
Van uitgaven naar kosten: verzekeringen	uitgaven 13.200 + vooruitbetaald begin 0 - vooruitbetaald eind 3.600	kosten 9.600
Van kosten naar uitgaven: huur	kosten 36.000 + nog te betalen begin 0 - nog te betalen eind 3.000	uitgaven 33.000
Van opbrengsten naar ontvangsten: omzet	omzet 1.280.000 + debiteuren begin 6.400 - debiteuren eind 1.800 - nog te ontvangen eind 6.400 + vooruitontvangen eind 2.000	ontvangsten 1.280.200

Op 1 januari 2029 had Lina’s Bowls geen overlopende posten. Debiteuren werken net als nog te ontvangen bedragen: er is geleverd, maar nog niet betaald.

Waarom het resultaat en de balans allebei veranderen

Zonder de vier overlopende posten zou Lina’s Bowls over 2029 € 3.600 te veel verzekeringskosten rekenen, € 3.000 te weinig huur, € 6.400 te weinig omzet en € 2.000 te veel omzet. De balans zou dan ook niet kloppen: een recht op negen maanden verzekering en een vordering op een klant zouden ontbreken bij de activa, en de schuld aan de verhuurder en de plicht om nog een feest te verzorgen bij de passiva. Een overlopende post corrigeert dus altijd twee dingen tegelijk: het resultaat van dit jaar en de balans aan het eind ervan.

Toepassen

De abonnementen van sportschool FitFabriek

Sportschool FitFabriek bv ontving in 2029 € 412.000 van leden. Op 1 januari 2029 was er € 38.000 vooruitontvangen (jaarabonnementen die doorlopen) en moesten leden nog € 5.000 betalen over 2028. Op 31 december 2029 is er € 46.000 vooruitontvangen en moeten leden nog € 3.000 betalen over 2029. Bereken de opbrengst uit abonnementen over 2029.

Uitwerking

1. Begin met de ontvangsten: € 412.000. Daar zit geld in dat bij een ander jaar hoort, en er ontbreekt geld dat wel bij 2029 hoort.
2. Vooruitontvangen: begin € 38.000 hoort bij 2029 (erbij), eind € 46.000 hoort bij 2030 (eraf). Nog te ontvangen: begin € 5.000 hoort bij 2028 (eraf), eind € 3.000 hoort bij 2029 (erbij).
3. Opbrengst: € 412.000 + € 38.000 - € 46.000 - € 5.000 + € 3.000 = € 402.000.

Antwoord

De opbrengst uit abonnementen over 2029 is € 402.000, dat is € 10.000 minder dan de ontvangsten.

Veelgemaakte fout

Begin en eind verwisselen. Wat aan het begin vooruit was betaald, wordt dit jaar kosten (erbij). Wat aan het eind vooruit is betaald, wordt pas volgend jaar kosten (eraf).

Vooruitontvangen bedragen bij de activa zetten. Het geld is binnen, maar de prestatie moet nog worden geleverd: het is een schuld.

Kernbegrippen

Kasstelsel
Een bedrag telt in de periode waarin het wordt betaald of ontvangen.

Periodetoerekeningsstelsel
Kosten en opbrengsten worden toegerekend aan de periode waarin de prestatie wordt verbruikt of geleverd.

Overlopende post
Balanspost die ontstaat als een uitgave of ontvangst in een ander jaar valt dan de kosten of de opbrengst.

Vooruitbetaalde bedragen
Al betaald, maar nog niet verbruikt. Overlopend actief.

Nog te ontvangen bedragen
Al geleverd, maar nog niet ontvangen (en nog niet gefactureerd). Overlopend actief.

Nog te betalen bedragen
Al verbruikt, maar nog niet betaald. Overlopend passief.

Vooruitontvangen bedragen
Al ontvangen, maar nog niet geleverd. Overlopend passief.

Verwerkingsopdracht

Werk de opdrachten uit in je schrift of in de invulvelden.

1. Lina’s Bowls betaalde op 1 oktober 2029 € 4.800 voor twaalf maanden verzekering van de trucks. Laat met een berekening zien dat hiervan € 3.600 op de balans van 31 december 2029 staat.

2. In januari 2030 betaalt Lina’s Bowls de huur van december 2029 en van januari 2030 (€ 3.000 per maand). Bereken de uitgave en de kosten in januari 2030, en leg uit wat er met de overlopende post gebeurt.

3. Laat met de overlopende posten en de debiteuren zien dat Lina’s Bowls in 2029 € 1.280.200 van klanten ontving, en licht elke stap toe.

4. Bereken de verzekeringskosten over 2030 met de formule, en geef de overlopende post op 31 december 2030.

5. Bowlz & Co sluit op 1 september 2029 een lening van € 90.000 tegen 5% interest per jaar. De interest wordt elk jaar achteraf betaald op 1 september. Bereken de interestkosten en de interestuitgave in 2029, en geef de overlopende post op 31 december 2029.

6. Stel dat Lina’s Bowls het resultaat over 2029 met het kasstelsel zou berekenen. Bereken hoeveel het resultaat door de vier overlopende posten zou afwijken, en leg uit waarom het periodetoerekeningsstelsel een beter beeld geeft.

Oefeningen

Brons: Kennis & Begrip

1. Wat is het verschil tussen het kasstelsel en het periodetoerekeningsstelsel?

2. Noem de vier overlopende posten en geef van elk de kant van de balans.

3. Een kapper betaalt op 1 december € 900 huur vooruit voor december, januari en februari. Bereken de huurkosten in dit jaar en de overlopende post op 31 december.

Zilver: Toepassing & Rekenen

4. Een tijdschrift ontvangt op 1 mei € 240 voor een jaarabonnement dat loopt van mei tot en met april. Bereken de opbrengst in dit jaar en de overlopende post op 31 december.

5. Een restaurant betaalde in 2029 € 26.400 aan energie. Op 1 januari 2029 was er € 2.100 nog te betalen, op 31 december 2029 € 2.900. Bereken de energiekosten over 2029.

6. De verzekeringskosten van een transportbedrijf over 2029 zijn € 12.000. Op 1 januari 2029 was er € 4.000 vooruitbetaald, op 31 december 2029 € 5.500. Bereken het bedrag dat het bedrijf in 2029 aan verzekeringen betaalde.

Goud: Analyse & Evaluatie — de uitdaging

7. Een adviesbureau ontving in 2029 € 860.000 van klanten. Op 1 januari 2029 was er € 72.000 nog te ontvangen en € 15.000 vooruitontvangen. Op 31 december 2029 is er € 94.000 nog te ontvangen en € 9.000 vooruitontvangen. Bereken de opbrengst over 2029 en leg uit waarom die hoger is dan de ontvangsten.

---

8. Een onderneming heeft al jaren een lening van € 240.000 tegen 4,5% interest per jaar. De interest wordt elk jaar achteraf betaald op 1 april. Op 1 april 2029 lost de onderneming € 40.000 af. Bereken de interestkosten over 2029, de interestuitgave in 2029 en de overlopende post op 31 december 2029.

Les 1.6 — Van begin- naar eindbalans

Leerdoel: Je stelt met de beginbalans, de financiële feiten en de resultatenrekening de eindbalans op, met overlopende posten, en je legt uit waarom het resultaat niet gelijk is aan de toename van het banksaldo.

Eindtermen: 28

Waar gaat het om?

Lina en Mees willen in 2030 een eigen pand kopen. De bank vraagt om de balans van 31 december 2029. Lina heeft de beginbalans (les 1.1), de resultatenrekening (les 1.4), de overlopende posten (les 1.5) en een lijst met wat er in het jaar gebeurde. Mees kijkt alvast naar de bank: het saldo is in 2029 met € 145.200 gestegen. "Maar de winst was € 112.752. Waar komt die andere € 32.000 vandaan?" In deze les zet je alles bij elkaar, post voor post, en beantwoord je de vraag van Mees.

Kerntheorie

Post voor post van begin naar eind

Voor elke balanspost geldt: eind = begin + wat erbij kwam - wat eraf ging.

- vaste activa eind = begin + investeringen - afschrijving
- voorraad eind = begin + inkopen - inkoopwaarde van de omzet
- debiteuren eind = begin + verkopen op rekening - ontvangen van debiteuren
- crediteuren eind = begin + inkopen op rekening - betaald aan crediteuren
- lening eind = begin + nieuwe leningen - aflossing
- eigen vermogen eind = begin + resultaat na belasting - dividend + stortingen van aandeelhouders
- bank eind = begin + ontvangsten - uitgaven

Bij een eenmanszaak of vof komen in plaats van dividend en stortingen de privéopnamen en privéstortingen. Klopt de eindbalans, dan zijn de activa en de passiva weer even groot.

Wat gebeurde er in 2029? (bedragen in euro's, exclusief btw)

Feit	Bedrag
Vierde truck gekocht (januari)	85.000
Nieuwe lening bank (januari)	60.000
Afgelost op de leningen	8.000
Ingrediënten en verpakking ingekocht op rekening	452.000
Inkoopwaarde van de omzet	450.000
Crediteuren eind 2029	21.000
Debiteuren eind 2029	1.800
Overlopende activa eind 2029 (3.600 + 6.400)	10.000
Overlopende passiva eind 2029 (3.000 + 2.000)	5.000
Te betalen btw eind 2029	16.400

Afschrijving 2029: trucks 30.000 (oude trucks 18.000, vierde truck 12.000), keukenapparatuur 9.000.

Resultatenrekening: les 1.4. Overlopende posten: les 1.5. Op 1 januari 2029 waren er geen overlopende posten. De vennootschapsbelasting over 2029 wordt in 2030 betaald.

Bankrekening Lina's Bowls bv in 2029 (bedragen in euro's)

	Bedrag
Saldo 1 januari	71.600
Ontvangen van klanten	+ 1.280.200
Betaald aan leveranciers	- 449.600
Betaald voor lonen, huur en overige kosten	- 648.600
Truck, nieuwe lening en aflossing	- 33.000
Interest	- 3.800
Saldo 31 december	216.800

Klanten: les 1.5. Leveranciers: 18.600 + 452.000 - 21.000. Truck, lening en aflossing: -85.000 + 60.000 - 8.000. De btw is per saldo gelijk gebleven.

Balans Lina's Bowls bv per 31 december 2029 (bedragen in euro's)

Activa		**Passiva**	
Trucks	151.000	Aandelenkapitaal	45.000
Keukenapparatuur	29.000	Agioreserve	5.000
Voorraad	11.000	Winstreserve	96.000
Debiteuren	1.800	Resultaat 2029	112.752
Overlopende activa	10.000	Lening bank	92.000
Bank	216.800	Crediteuren	21.000
		Te betalen btw	16.400
		Te betalen vpb	26.448
		Overlopende passiva	5.000
Totaal	419.600	Totaal	419.600

Vpb: vennootschapsbelasting.

Drie overzichten, één geheel

De resultatenrekening verklaart de verandering van het **eigen vermogen** . Het overzicht van de bankrekening verklaart de verandering van de **liquide middelen** . De balans legt aan het begin en aan het eind vast waar de onderneming staat. Een fout in één overzicht zie je daarom altijd terug: de eindbalans is dan niet in evenwicht.

Waarom winst en de toename van de bank verschillen

Het resultaat en de verandering van het banksaldo lopen om drie soorten redenen uiteen:

- **Kosten die geen uitgave zijn:** de afschrijving, en kosten die nog niet zijn betaald, zoals de vennootschapsbelasting en de huur van december.
- **Uitgaven en ontvangsten die geen kosten of opbrengsten zijn:** een investering, een nieuwe lening, een aflossing, dividend.
- **Verschuivingen in het werkkapitaal:** meer voorraad of debiteuren kost geld; meer crediteuren of

vooruitontvangen bedragen levert tijdelijk geld op.

In thema 8 werk je dit uit tot de cashflow. Onthoud nu al: een onderneming kan winst maken en toch geld tekortkomen, en andersom.

Toepassen

Het eigen vermogen van Bowlz & Co in 2030

Op 1 januari 2030 is het eigen vermogen van Bowlz & Co bv € 360.000, waarvan € 99.500 winstreserve en € 40.500 resultaat 2029. De aandeelhoudersvergadering besluit van het resultaat 2029 € 16.200 als dividend uit te keren; de rest gaat naar de winstreserve. In 2030 wordt het gebouw € 20.000 hoger gewaardeerd. Het resultaat na belasting over 2030 is € 52.000. Bereken de winstreserve en het totale eigen vermogen op 31 december 2030.

Uitwerking

1. Naar de winstreserve: € 40.500 - € 16.200 = € 24.300. Winstreserve: € 99.500 + € 24.300 = € 123.800.
2. Het dividend verlaagt het eigen vermogen; de herwaardering verhoogt het (herwaarderingsreserve + € 20.000), zonder dat het resultaat verandert.
3. Eigen vermogen 31 december 2030: € 360.000 - € 16.200 + € 20.000 + € 52.000 = € 415.800.

Antwoord

Winstreserve € 123.800; eigen vermogen € 415.800 (inclusief het resultaat 2030 van € 52.000).

Veelgemaakte fout

Het resultaat vóór belasting bij het eigen vermogen tellen. Het eigen vermogen stijgt met het resultaat na belasting; de vennootschapsbelasting is een schuld tot ze is betaald.

Kosten en uitgaven door elkaar gebruiken bij de bank. Voor de bank tel je alleen wat echt is betaald en ontvangen: geen afschrijving, wel de truck, de lening en de aflossing.

Kernbegrippen

Beginbalans
De balans aan het begin van een periode; gelijk aan de eindbalans van de periode ervoor.

Eindbalans
De balans aan het eind van een periode, na verwerking van alle financiële feiten.

Inkoopwaarde van de omzet
Wat de verkochte producten bij inkoop hebben gekost. Verlaagt de voorraad en het resultaat.

Liquide middelen
Kas en banktegoeden: geld dat direct beschikbaar is.

Werkkapitaal
Het geld dat vastzit in voorraad en vorderingen, min de kortlopende schulden. Een stijging kost geld.

Verwerkingsopdracht

Werk de opdrachten uit in je schrift of in de invulvelden.

1. Laat met een berekening zien hoe de trucks, de keukenapparatuur en de voorraad op de eindbalans komen.

2. Bereken de lening en het eigen vermogen op 31 december 2029.

3. Laat met de overlopende posten zien dat Lina’s Bowls in 2029 € 648.600 betaalde voor lonen, huur en overige kosten.

4. Controleer het banksaldo op 31 december 2029, en controleer dat de eindbalans in evenwicht is.

5. Beantwoord de vraag van Mees: verklaar met bedragen waarom het banksaldo in 2029 meer steeg dan het resultaat na belasting.

6. De bank beoordeelt de eindbalans voor de lening voor het pand. Bereken het aandeel eigen vermogen in het balanstotaal, vergelijk het met 1 januari 2029 en geef een oordeel over de uitgangspositie van Lina’s Bowls.

Oefeningen

Brons: Kennis & Begrip

1. Met welke formule bereken je de voorraad aan het eind van het jaar?

2. Noem vier oorzaken waardoor het eigen vermogen van een bv in een jaar kan veranderen.

3. De machines van een drukkerij hebben op 1 januari een boekwaarde van € 120.000. In het jaar investeert de drukkerij € 30.000 en schrijft ze € 22.000 af. Bereken de boekwaarde op 31 december.

Zilver: Toepassing & Rekenen

4. Een groothandel heeft op 1 januari € 14.000 aan crediteuren. In het jaar koopt ze voor € 210.000 in op rekening. Op 31 december zijn de crediteuren € 19.500. Bereken het bedrag dat de groothandel in het jaar aan leveranciers betaalde.

5. Een eenmanszaak heeft op 1 januari een eigen vermogen van € 42.000. Het resultaat over het jaar is € 61.000. De eigenaar neemt € 48.000 op voor privé en stort € 3.000 in de zaak. Bereken het eigen vermogen op 31 december.

6. Een installatiebedrijf heeft op 1 januari € 25.000 aan debiteuren. De omzet op rekening over het jaar is € 480.000 (btw buiten beschouwing). Op 31 december zijn de debiteuren € 31.000. Bereken het bedrag dat het bedrijf van debiteuren ontving.

Goud: Analyse & Evaluatie — de uitdaging

7. IJssalon Dolce bv heeft op 1 januari € 18.000 op de bank. Over het jaar: resultaat na belasting € 40.000, afschrijvingen € 12.000, een nieuwe ijsmachine van € 35.000 gekocht en betaald, € 10.000 afgelost. De te betalen vennootschapsbelasting steeg van € 6.000 naar € 9.400 en de voorraad steeg met € 2.000. Verder was alles contant en bleven de andere posten gelijk. Bereken het banksaldo op 31 december.

8. Een snelgroeiende webwinkel maakt € 90.000 winst na belasting, maar het banksaldo daalt in hetzelfde jaar met € 60.000. Geef drie mogelijke verklaringen. Leg daarna uit waarom dit een risico is en noem één maatregel.

Rekenopdrachten

Reken met de begrippen en formules uit dit thema. Schrijf je berekening volledig uit: op het examen krijg je punten voor de berekening, niet alleen voor de uitkomst.

Basis

1. Een onderneming heeft € 340.000 aan activa en € 215.000 aan vreemd vermogen. Bereken het eigen vermogen.

Antwoord (€): _____

2. Het eigen vermogen is € 85.000, het lang vreemd vermogen € 120.000 en het kort vreemd vermogen € 45.000. Er zijn geen voorzieningen. Bereken het balanstotaal.

Antwoord (€): _____

3. Een onderneming wordt overgenomen voor € 420.000. Haar bezittingen zijn € 510.000 waard, haar schulden zijn € 160.000. Bereken de goodwill.

Antwoord (€): _____

4. Een voorziening groot onderhoud is op 1 januari € 24.000. De dotatie is € 9.000 en er wordt € 14.500 aan onderhoud betaald. Bereken de voorziening op 31 december.

Antwoord (€): _____

5. Een winkel verkoopt een laptop voor € 2.420 inclusief 21% btw. De inkoopwaarde is € 1.250. Bereken met hoeveel het resultaat stijgt.

Antwoord (€): _____

6. In een kwartaal is de te betalen btw € 18.900 en de te vorderen btw € 11.450. Bereken het bedrag dat de onderneming afdraagt.

Antwoord (€): _____

7. De omzet is € 640.000, de inkoopwaarde van de omzet € 256.000 en de bedrijfskosten zonder afschrijvingen € 268.000. Bereken de EBITDA.

Antwoord (€): _____

8. Een onderneming betaalt op 1 september € 3.600 voor twaalf maanden verzekering. Bereken de verzekeringskosten in dat jaar.

Antwoord (€): _____

9. De vaste activa zijn op 1 januari € 210.000. In het jaar wordt € 48.000 geïnvesteerd en € 31.000 afgeschreven. Bereken de vaste activa op 31 december.

Antwoord (€): _____

Examenniveau

10. Een balans toont: vaste activa € 480.000, vlottende activa € 170.000, voorzieningen € 35.000, lang vreemd vermogen € 290.000 en kort vreemd vermogen € 115.000. Bereken het eigen vermogen in procenten van het balanstotaal (één decimaal).

Antwoord (%): _____

11. Een bv heeft een EBITDA van € 410.000, afschrijvingen van € 95.000 en interestkosten van € 28.000. De vennootschapsbelasting is 19% over de eerste € 200.000 en 25,8% over het meerdere. Bereken het resultaat na belasting.

Antwoord (€): _____

12. Een onderneming betaalde in 2029 € 52.000 huur. Op 1 januari 2029 was er € 4.000 vooruitbetaald, op 31 december 2029 € 4.400. Bereken de huurkosten over 2029.

Antwoord (€): _____

13. Een zwembad ontving in 2029 € 318.000 van abonnees. Vooruitontvangen: € 21.000 op 1 januari en € 27.500 op 31 december. Nog te ontvangen: € 6.000 op 1 januari en € 9.500 op 31 december. Bereken de opbrengst over 2029.

Antwoord (€): _____

14. De omzet (alles op rekening, btw buiten beschouwing) is € 742.000. De debiteuren zijn € 58.000 op 1 januari en € 66.500 op 31 december. Bereken de ontvangsten van debiteuren.

Antwoord (€): _____

15. Het eigen vermogen van een bv is op 1 januari € 310.000. In het jaar: resultaat na belasting € 84.000, uitgekeerd dividend € 30.000, uitgifte van nieuwe aandelen € 50.000 en een herwaardering van het gebouw van € 15.000. Bereken het eigen vermogen op 31 december.

Antwoord (€): _____

16. Het banksaldo is op 1 januari € 32.000. In het jaar: resultaat na belasting € 55.000, afschrijvingen € 26.000, een investering van € 70.000, een nieuwe lening van € 40.000, een aflossing van € 12.000 en een stijging van de debiteuren met € 8.000. De overige posten blijven gelijk. Bereken het banksaldo op 31 december.

Antwoord (€): _____

17. Een onderneming heeft een lening van € 180.000 tegen 5% interest per jaar, elk jaar achteraf te betalen op 1 juli. Op 1 juli 2029 lost ze € 30.000 af. Bereken de interestkosten over 2029.

Antwoord (€): _____

Examenopgave: Padelcentrum Smash bv

8 vragen · 16 punten · ongeveer 51 minuten

Padelcentrum Smash bv heeft een hal met acht padelbanen en een sportcafé. Leden betalen hun abonnement per jaar vooruit; daarnaast verhuurt Smash banen per uur. In 2027 nam Smash een kleiner padelcentrum over. De directeur wil de hal uitbreiden en vraagt de bank om een lening. De bank wil eerst de resultatenrekening over 2029 en de balans per 31 december 2029 zien. Informatiebron 1 is de beginbalans, informatiebron 2 bevat de gegevens over 2029.

Bedragen in hele euro's. De btw laat je buiten beschouwing, tenzij anders vermeld.

Informatiebron 1

Balans Padelcentrum Smash bv per 1 januari 2029 (bedragen in euro's)

Activa		Passiva	
Goodwill	40.000	Aandelenkapitaal	150.000
Hal en padelbanen	520.000	Winstreserve	110.000
Inventaris	60.000	Voorziening groot onderhoud	30.000
Voorraad	12.000	Hypothecaire lening	320.000
Debiteuren	8.000	Crediteuren	14.000
Vooruitbetaalde bedragen	6.000	Vooruitontvangen bedragen	48.000
Bank	54.000	Te betalen btw	12.000
		Te betalen vennootschapsbelasting	16.000
Totaal	700.000	Totaal	700.000

Vooruitbetaalde bedragen: de verzekering voor januari tot en met augustus 2029. Vooruitontvangen bedragen: abonnementen van leden.

Informatiebron 2

Gegevens over 2029 (bedragen in euro's, exclusief btw)

Gegeven	Bedrag
Ontvangen van leden voor abonnementen	610.000
Vooruitontvangen abonnementen op 31 december	56.000
Omzet baanverhuur en sportcafé (op rekening)	188.000
Debiteuren op 31 december	11.000
Inkopen sportcafé en winkel (op rekening)	64.000
Voorraad op 31 december	15.000
Crediteuren op 31 december	17.000
Lonen (betaald in 2029)	410.000
Energie en overige kosten (betaald in 2029)	146.000
Verzekering, betaald op 1 september voor 12 maanden	9.900
Nieuwe inventaris, gekocht en betaald	18.000
Afschrijving hal en padelbanen	26.000
Afschrijving inventaris	12.000
Afschrijving goodwill	8.000
Dotatie voorziening groot onderhoud	15.000
Nieuwe kunstgrasmatten, betaald ten laste van de voorziening	21.000

Hypothecaire lening: 5% interest over de schuld op 1 januari, betaald op 31 december; direct daarna is € 20.000 afgelost. De vennootschapsbelasting over 2028 is in 2029 betaald. Het tarief over 2029 is 19%; die belasting wordt in 2030 betaald. De te betalen btw is op 31 december gelijk aan die op 1 januari. Er is geen dividend uitgekeerd.

Vraag 1 (1 punt)

Leg uit waarom de vooruitontvangen abonnementen op de balans bij het vreemd vermogen staan, terwijl Smash het geld al heeft ontvangen.

Vraag 2 (2 punten)

Bereken de opbrengst uit abonnementen over 2029.

Vraag 3 (2 punten)

Bereken de verzekeringskosten over 2029. Geef daarna het bedrag van de overlopende post voor de verzekering op 31 december 2029, met de kant van de balans.

Vraag 4 (2 punten)

Bereken de voorziening groot onderhoud op 31 december 2029. Leg daarna uit welk bedrag voor groot onderhoud op de resultatenrekening over 2029 staat.

Vraag 5 (3 punten)

Bereken de EBITDA en de EBIT over 2029. Gebruik je antwoorden op vraag 2, 3 en 4.

Vraag 6 (1 punt)

Bereken het resultaat na belasting over 2029.

Vraag 7 (3 punten)

Bereken het banksaldo op 31 december 2029.

Vraag 8 (2 punten)

Het banksaldo is in 2029 met € 77.100 gestegen, het resultaat na belasting was € 70.227. Noem uit de informatiebronnen één oorzaak waardoor het banksaldo meer stijgt dan het resultaat, en één oorzaak waardoor het banksaldo minder stijgt dan het resultaat. Licht beide toe.

Eindquiz

1. Wat laat een balans zien?

A. De ontvangsten en uitgaven over een jaar

B. De winst die de aandeelhouders ontvangen

C. De opbrengsten en kosten over een jaar

D. De bezittingen en het vermogen op één moment

2. Een onderneming heeft € 250.000 aan activa en € 160.000 aan vreemd vermogen. Hoe groot is het eigen vermogen?

A. € 160.000

B. € 250.000

C. € 90.000

D. € 410.000

3. Waarom staat het zelf opgebouwde merk van een onderneming niet op de balans?

A. Een merk is geen bezitting, maar een schuld

B. Een merk staat op de resultatenrekening als opbrengst

C. Er is niet voor betaald, dus er is geen betrouwbaar bedrag

D. Een merk hoort bij de vlottende activa en die tellen niet mee

4. Welke post is een immaterieel vast actief?

A. Goodwill

B. Een deelneming

C. De voorraad

D. De agioreserve

5. Wat is een voorziening?

A. Geld dat apart op een spaarrekening is gezet

B. Een schuld aan een leverancier die binnen een maand wordt betaald

C. Winst uit eerdere jaren die in de onderneming is gebleven

D. Een verplichting die vrijwel zeker komt, maar waarvan bedrag of moment onzeker is

6. Een onderneming wordt overgenomen voor € 300.000. De bezittingen zijn € 380.000 waard, de schulden € 140.000. Hoe groot is de goodwill?

A. € 160.000

B. € 240.000

C. € 60.000

D. € 80.000

7. Een onderneming koopt voorraad in op rekening. Wat is dat voor de balans?

A. Een activaruil

B. Een balansverlenging

C. Een passivaruil

D. Een balansverkorting

8. Welk financieel feit verandert het resultaat?

A. Interest betalen op een lening

B. Een truck kopen

C. Aflossen op een lening

D. De btw afdragen aan de Belastingdienst

9. Een winkel verkoopt een jas voor € 1.210 inclusief 21% btw. De inkoopwaarde is € 700. Met hoeveel stijgt het resultaat?

A. € 510

B. € 1.000

C. € 210

D. € 300

10. Wat is de EBIT?

A. Het resultaat vóór interest en belasting

B. De omzet min de inkoopwaarde van de omzet

C. Het resultaat na belasting

D. Het resultaat vóór interest, belasting en afschrijvingen

11. De EBITDA is € 200.000, de afschrijvingen zijn € 60.000 en de interestkosten € 20.000. Hoe groot is het resultaat vóór belasting?

A. € 280.000

B. € 120.000

C. € 140.000

D. € 180.000

12. Het resultaat vóór belasting is € 300.000. Het tarief is 19% over de eerste € 200.000 en 25,8% over het meerdere. Hoeveel vennootschapsbelasting betaalt de bv?

A. € 77.400

B. € 57.000

C. € 63.800

D. € 38.000

13. Waar staan vooruitontvangen bedragen?

A. Bij de activa: het geld is al binnen

B. Nergens: ze tellen pas mee in het volgende jaar

C. Op de resultatenrekening, als omzet van dit jaar

D. Bij de passiva: de onderneming moet nog leveren

14. In 2029 is € 24.000 huur betaald. Nog te betalen huur: € 2.000 op 1 januari en € 3.000 op 31 december. Wat zijn de huurkosten over 2029?

A. € 25.000

B. € 29.000

C. € 24.000

D. € 23.000

15. De verzekeringskosten over 2029 zijn € 6.000. Vooruitbetaald: € 1.500 op 1 januari en € 2.500 op 31 december. Hoeveel is er in 2029 betaald?

A. € 10.000

B. € 7.000

C. € 5.000

D. € 6.000

16. Voorraad op 1 januari € 20.000, inkopen € 150.000, inkoopwaarde van de omzet € 146.000. Hoe groot is de voorraad op 31 december?

A. € 170.000

B. € 16.000

C. € 24.000

D. € 4.000

17. Wat verhoogt het banksaldo, maar niet het resultaat?

A. De afschrijving op een machine

B. Interest ontvangen op een spaarrekening

C. Een contante verkoop met winst

D. Een nieuwe lening opnemen

18. Een bv maakt € 50.000 winst, maar het banksaldo daalt. Welke verklaring past daarbij?

A. De bv heeft een grote investering betaald

B. De te betalen belasting is gestegen

C. Klanten hebben meer vooruitbetaald

D. De afschrijvingen waren hoog

Antwoordmodel

Voor de docent, of voor zelfcontrole: alle antwoorden bij dit werkboek.

Eindquiz — antwoordsleutel

1. D 2. C 3. C 4. A 5. D 6. C 7. B 8. A 9. D 10. A 11. B 12. C 13. D 14. A 15. B 16. C 17. D 18. A

Rekenopdrachten — antwoorden

1. 125.000 €

€ 340.000 - € 215.000 = € 125.000.

2. 250.000 €

€ 85.000 + € 120.000 + € 45.000 = € 250.000.

3. 70.000 €

€ 510.000 - € 160.000 = € 350.000; € 420.000 - € 350.000 = € 70.000.

4. 18.500 €

€ 24.000 + € 9.000 - € 14.500 = € 18.500.

5. 750 €

€ 2.420 / 1,21 = € 2.000; € 2.000 - € 1.250 = € 750.

6. 7.450 €

€ 18.900 - € 11.450 = € 7.450.

7. 116.000 €

€ 640.000 - € 256.000 - € 268.000 = € 116.000.

8. 1.200 €

€ 3.600 / 12 = € 300 per maand; september tot en met december: 4 × € 300 = € 1.200.

9. 227.000 €

€ 210.000 + € 48.000 - € 31.000 = € 227.000.

10. 32,3 %

Balanstotaal: € 480.000 + € 170.000 = € 650.000. Eigen vermogen: € 650.000 - € 35.000 - € 290.000 - € 115.000 = € 210.000. € 210.000 / € 650.000 × 100% ~ 32,3%.

11. 226.554 €

Vóór belasting: € 410.000 - € 95.000 - € 28.000 = € 287.000. Belasting: 19% × € 200.000 + 25,8% × € 87.000 = € 38.000 + € 22.446 = € 60.446. Na belasting: € 287.000 - € 60.446 = € 226.554.

12. 51.600 €

€ 52.000 + € 4.000 - € 4.400 = € 51.600.

13. 315.000 €

€ 318.000 + € 21.000 - € 27.500 - € 6.000 + € 9.500 = € 315.000.

14. 733.500 €

€ 58.000 + € 742.000 - € 66.500 = € 733.500.

15. 429.000 €

€ 310.000 + € 84.000 - € 30.000 + € 50.000 + € 15.000 = € 429.000.

16. 63.000 €

€ 32.000 + € 55.000 + € 26.000 - € 70.000 + € 40.000 - € 12.000 - € 8.000 = € 63.000.

17. 8.250 €

Januari tot en met juni: 6/12 × 5% × € 180.000 = € 4.500. Juli tot en met december: 6/12 × 5% × € 150.000 = € 3.750. Samen: € 4.500 + € 3.750 = € 8.250.

Examenopgave — antwoordmodel

Vraag 1 (1 p)

Smash heeft het geld ontvangen, maar moet de prestatie nog leveren: de leden mogen in 2029 nog spelen. Tot die tijd heeft Smash een verplichting aan de leden; het bedrag is nog geen opbrengst.

- 1 p: de prestatie moet nog worden geleverd, dus een verplichting (schuld)

Vraag 2 (2 p)

€ 610.000 + € 48.000 - € 56.000 = € 602.000.

- 1 p: vooruitontvangen begin erbij en vooruitontvangen eind eraf
- 1 p: juiste uitkomst

Vraag 3 (2 p)

Nieuwe polis: € 9.900 / 12 = € 825 per maand. September tot en met december: 4 × € 825 = € 3.300.

Kosten 2029: € 6.000 + € 3.300 = € 9.300. Vooruitbetaald op 31 december: 8 × € 825 = € 6.600, aan de activakant.

- 1 p: juiste kosten 2029
- 1 p: vooruitbetaald € 6.600, activa

Vraag 4 (2 p)

€ 30.000 + € 15.000 - € 21.000 = € 24.000.

Op de resultatenrekening staat de dotatie van € 15.000. De € 21.000 voor de kunstgrasmatten is een uitgave die ten laste van de voorziening gaat: die kosten zijn in eerdere jaren en dit jaar via de dotaties al genomen.

- 1 p: juiste stand van de voorziening
- 1 p: kosten zijn de dotatie; de betaling gaat ten laste van de voorziening

Vraag 5 (3 p)

Omzet: € 602.000 + € 188.000 = € 790.000. Inkoopwaarde van de omzet: € 12.000 + € 64.000 - € 15.000 = € 61.000.

Bedrijfskosten zonder afschrijvingen: € 61.000 + € 410.000 + € 146.000 + € 9.300 + € 15.000 = € 641.300. EBITDA: € 790.000 - € 641.300 = € 148.700.

Afschrijvingen: € 26.000 + € 12.000 + € 8.000 = € 46.000. EBIT: € 148.700 - € 46.000 = € 102.700.

- 1 p: juiste omzet en juiste inkoopwaarde van de omzet
- 1 p: juiste EBITDA (dotatie wel, afschrijvingen en kunstgrasmatten niet meegeteld)
- 1 p: juiste EBIT (inclusief afschrijving goodwill)

Vraag 6 (1 p)

Interest: 5% × € 320.000 = € 16.000. Vóór belasting: € 102.700 - € 16.000 = € 86.700. Belasting: 19%

× € 86.700 = € 16.473. Na belasting: € 86.700 - € 16.473 = € 70.227.

• 1 p: juiste interest, belasting en resultaat na belasting

Vraag 7 (3 p)

Ontvangen: abonnementen € 610.000; debiteuren € 8.000 + € 188.000 - € 11.000 = € 185.000. Samen € 795.000.

Betaald: leveranciers € 14.000 + € 64.000 - € 17.000 = € 61.000; lonen € 410.000; energie en overig € 146.000; verzekering € 9.900; inventaris € 18.000; kunstgrasmatten € 21.000; interest € 16.000; aflossing € 20.000; vennootschapsbelasting 2028 € 16.000. Samen € 717.900.

Banksaldo: € 54.000 + € 795.000 - € 717.900 = € 131.100.

• 1 p: juiste ontvangsten (met debiteuren)
• 1 p: juiste uitgaven aan leveranciers en verzekering (uitgaven, geen kosten)
• 1 p: overige uitgaven volledig (zonder afschrijvingen en dotatie) en juist saldo

Vraag 8 (2 p)

Meer dan het resultaat, bijvoorbeeld: de afschrijvingen (€ 46.000) en de dotatie aan de voorziening (€ 15.000) zijn kosten, maar geen uitgaven; de vennootschapsbelasting over 2029 (€ 16.473) is nog niet betaald; de vooruitontvangen abonnementen zijn met € 8.000 gestegen (wel ontvangen, nog geen opbrengst).

Minder dan het resultaat, bijvoorbeeld: de aflossing (€ 20.000), de nieuwe inventaris (€ 18.000) en de kunstgrasmatten (€ 21.000) zijn uitgaven, maar geen kosten van 2029; de vennootschapsbelasting over 2028 (€ 16.000) is betaald, maar is geen kosten van 2029.

• 1 p: juiste oorzaak met toelichting: kosten die geen uitgave zijn, of ontvangst die geen opbrengst is
• 1 p: juiste oorzaak met toelichting: uitgave die geen kosten is

Verwerkingsopdrachten — modelantwoorden

Les 1.1

Verwerkingsopdracht

1. Activa: 96.000 + 38.000 + 9.000 + 6.400 + 71.600 = 221.000. Passiva: 45.000 + 5.000 + 96.000 + 40.000 + 18.600 + 16.400 = 221.000.

2. Eigen vermogen: aandelenkapitaal + agioreserve + winstreserve = € 45.000 + € 5.000 + € 96.000 = € 146.000. Vreemd vermogen: € 40.000 + € 18.600 + € 16.400 = € 75.000. Aandeel eigen vermogen: € 146.000 / € 221.000 × 100% ~ 66,1%.

3. Mees verwart een bron met een bezitting. De € 71.600 op de bank is een bezitting. Het eigen vermogen (€ 146.000) is geen geld dat ergens ligt, maar het deel van alle bezittingen samen dat met geld van Lina en Mees en met ingehouden winst is betaald.

4. De lening verhoogt de bank en de schulden met € 60.000: het balanstotaal wordt € 281.000. De aankoop van de truck is daarna een ruil van bezittingen (bank - € 85.000, trucks + € 85.000) en verandert het totaal niet. Het eigen vermogen blijft € 146.000: € 146.000 / € 281.000 × 100% ~ 52,0%. De buffer voor de bank wordt dus kleiner: van elke euro aan bezittingen is nog maar 52 cent door de eigenaren betaald.

5. Bijvoorbeeld: (1) het merk, de volgers en de ervaring van het personeel staan niet op de balans, maar leveren wel omzet op; (2) een koper betaalt voor de winst die hij in de toekomst verwacht, niet voor de boekwaarde van de trucks; (3) bezittingen staan voor de boekwaarde op de balans, en die kan lager zijn dan de verkoopwaarde.

Les 1.2

Verwerkingsopdracht

1. Materiële vaste activa: trucks, keukenapparatuur. Vlottende activa: voorraad, debiteuren, bank. Eigen vermogen: aandelenkapitaal, agioreserve, winstreserve. Lang vreemd vermogen: lening bank. Kort vreemd vermogen: crediteuren, te betalen btw. Lina's Bowls heeft geen immateriële of financiële vaste activa en geen voorzieningen.

2. Vaste activa: 60 + 24 + 420 + 186 + 45 + 15 = 750 (× € 1.000). Vlottende activa: 14 + 22 + 6 + 58 = 100. Eigen vermogen: 100 + 80 + 40 + 99,5 + 40,5 = 360. Voorzieningen: 30 + 10 = 40. Lang vreemd vermogen: 300 + 60 = 360. Kort vreemd vermogen: 38 + 27 + 15 + 10 = 90. Controle: 360 + 40 + 360 + 90 = 850.

3. Goodwill: € 190.000 - € 115.000 = € 75.000. Afschrijving per jaar: € 75.000 / 5 = € 15.000. Eind 2029: € 75.000 - € 15.000 = € 60.000.

4. Een reserve is eigen vermogen: ingehouden winst, agio of een herwaardering; er staat geen verplichting tegenover. Een voorziening is een verplichting die vrijwel zeker komt, maar waarvan bedrag of moment onzeker is. Voorbeeld: de winstreserve van € 99.500 is van de aandeelhouders; de voorziening groot onderhoud van € 30.000 gaat op aan het onderhoud van het gebouw.

5. Bowlz & Co is groter (balanstotaal € 850.000), maar niet per se rijker. Het eigen vermogen is € 360.000 van de € 850.000, dus ongeveer 42%; bij Lina's Bowls was dat op 1 januari 2029 ongeveer 66%. Bowlz & Co heeft dus naar verhouding meer schulden. Bovendien bestaat € 84.000 van de activa uit goodwill en software: die leveren bij een gedwongen verkoop weinig op.

Les 1.3

Verwerkingsopdracht

1. a. Activa + 85.000 + 17.850 - 42.850 = + 60.000 en passiva + 60.000: balansverlenging. b. Balansverkorting. c. Balansverkorting. d. Balansverlenging (+ 32.700). e. Activaruil.

2. 221.000 + 60.000 - 18.600 - 16.400 + 32.700 = 278.700. Feit e verandert het totaal niet.

3. Resultaat januari: 58.100 - 54.000 - 320 - 3.250 = 530. Januari is een rustige maand: er is net geen verlies.

4. Activa door f: + 97.664 - 31.500 = + 66.164. Balanstotaal: 278.700 + 66.164 - 54.000 - 2.320 - 3.250 = 285.294. Controle passiva: eigen vermogen 146.000 + 530 = 146.530; lening 40.000 + 60.000 - 2.000 = 98.000; crediteuren 32.700; te betalen btw 8.064. Samen 285.294.

5. Te betalen btw: 8.064. Te vorderen btw: 17.850 + 2.700 = 20.550. Af te dragen: 8.064 - 20.550 = -12.486. Lina's Bowls krijgt dus € 12.486 terug. Dat komt door de truck: in één maand is € 17.850 btw betaald, veel meer dan de btw op de verkopen.

6. Bank eind januari: 71.600 - 42.850 - 18.600 - 16.400 + 6.400 + 97.664 - 54.000 - 2.320 = 41.494, dus € 30.106 minder. Toch is het resultaat + € 530. Het geld ging vooral naar feiten die geen kosten zijn: de eigen betaling en de btw voor de truck, oude schulden aan leveranciers en de Belastingdienst, en de aflossing. Mees kijkt naar het geld, niet naar het resultaat.

Les 1.4

Verwerkingsopdracht

1. Brutowinst: 1.280.000 - 450.000 = 830.000. Bedrijfskosten zonder afschrijvingen: 540.000 + 36.000 + 27.600 + 28.000 + 9.600 + 6.800 = 648.000. EBITDA: 830.000 - 648.000 = 182.000. EBIT: 182.000 - 39.000 = 143.000. Vóór belasting: 143.000 - 3.800 = 139.200. Vpb: 19% × 139.200 = 26.448. Na belasting: 139.200 - 26.448 = 112.752.

2. Brutowinst: 830.000 / 1.280.000 × 100% ~ 64,8%. EBITDA: 182.000 / 1.280.000 × 100% ~ 14,2%. EBIT: 143.000 / 1.280.000 × 100% ~ 11,2%.

3. Begroot: 100.000 × (€ 12 - € 4,50) - € 687.000 = € 750.000 - € 687.000 = € 63.000. Werkelijk: € 143.000. Het verschil van € 80.000 is precies de prijsverhoging: 100.000 × € 0,80. De afzet en de kosten waren gelijk aan de begroting.

4. Beide ondernemingen hebben een EBITDA van € 182.000. Bowlz & Co houdt veel minder over door (1) hogere afschrijvingen (eigen gebouw, goodwill en software: € 96.000 tegen € 39.000), (2) hogere interestkosten

door € 360.000 aan leningen (€ 21.600 tegen € 3.800) en (3) een incidenteel verlies van € 14.400. Voor een bank is Lina's Bowls de veiligste klant: van haar EBITDA gaat maar een klein deel op aan interest, zodat er veel ruimte is om een nieuwe lening te betalen. Bij Bowlz & Co is het incidentele verlies wel eenmalig: zonder dat verlies was het resultaat vóór belasting € 64.400.

5. Het eigen vermogen stijgt met het resultaat na belasting, € 112.752, als "resultaat 2029". Daarnaast komt er een schuld bij: te betalen vennootschapsbelasting € 26.448.

6. De EBITDA telt de afschrijvingen en de interest niet mee. Basic-Fit bezit heel veel clubs met dure apparatuur (hoge afschrijvingen) en heeft die met veel vreemd vermogen gefinancierd (hoge interest). Na de afschrijvingen blijft er € 151 miljoen EBIT over, en na de interest en de belasting nog maar € 14,3 miljoen nettowinst.

Les 1.5

Verwerkingsopdracht

1. € 4.800 / 12 = € 400 per maand. Oktober tot en met december 2029: 3 × € 400 = € 1.200 kosten in 2029. Januari tot en met september 2030: 9 × € 400 = € 3.600 vooruitbetaald, een overlopend actief.

2. Uitgave in januari 2030: 2 × € 3.000 = € 6.000 (december en januari). Kosten in januari 2030: € 3.000. De overlopende passiefpost van € 3.000 verdwijnt door de betaling van de huur van december.

3. Ontvangsten: € 1.280.000 + € 6.400 - € 1.800 - € 6.400 + € 2.000 = € 1.280.200. De debiteuren van begin 2029 zijn in 2029 betaald (erbij); de debiteuren en de nog te ontvangen catering van eind 2029 zijn nog niet betaald (eraf); de aanbetaling van € 2.000 is wel ontvangen, maar nog geen omzet (erbij).

4. Kosten 2030: € 3.600 + € 5.040 - € 3.780 = € 4.860. Op 31 december 2030 staat € 3.780 vooruitbetaald bij de activa.

5. Interest per jaar: 5% × € 90.000 = € 4.500. In 2029 loopt de lening vier maanden (september tot en met december): 4/12 × € 4.500 = € 1.500 kosten. Uitgave in 2029: € 0. Op de balans van 31 december 2029 staat € 1.500 nog te betalen interest bij de passiva.

6. Met het kasstelsel zou het resultaat over 2029 lager uitkomen: verzekering € 3.600 meer kosten, huur € 3.000 minder kosten, omzet € 6.400 - € 2.000 = € 4.400 lager. Samen: - € 3.600 + € 3.000 - € 4.400 = - € 5.000. Het kasstelsel laat zien wat er met het geld gebeurde, maar niet wat er in 2029 is gepresteerd en verbruikt. Wie het resultaat van twee jaren wil vergelijken, heeft daarom het periodetoerekeningsstelsel nodig.

Les 1.6

Verwerkingsopdracht

1. Trucks: 96.000 + 85.000 - 30.000 = 151.000. Keukenapparatuur: 38.000 - 9.000 = 29.000. Voorraad: 9.000 + 452.000 - 450.000 = 11.000.

2. Lening: 40.000 + 60.000 - 8.000 = 92.000. Eigen vermogen: 146.000 + 112.752 = 258.752 (aandelenkapitaal 45.000, agioreserve 5.000, winstreserve 96.000, resultaat 2029 112.752).

3. De kosten zonder afschrijvingen en interest zijn 648.000 (les 1.4). Daarvan is de huur van december (3.000) nog niet betaald: eraf. Er is 3.600 verzekering vooruitbetaald voor 2030: erbij. Uitgaven: 648.000 - 3.000 + 3.600 = 648.600.

4. Bank: 71.600 + 1.280.200 - 449.600 - 648.600 - 33.000 - 3.800 = 216.800. Activa: 151.000 + 29.000 + 11.000 + 1.800 + 10.000 + 216.800 = 419.600. Passiva: 258.752 + 92.000 + 21.000 + 16.400 + 26.448 + 5.000 = 419.600. De balans is in evenwicht.

5. De bank steeg met 216.800 - 71.600 = 145.200; het resultaat was 112.752. Het verschil is 32.448. De grootste oorzaken: de afschrijving van 39.000 is kosten, maar geen uitgave (+); de vennootschapsbelasting van 26.448 is kosten, maar nog niet betaald (+); de truck van 85.000 is een uitgave, maar geen kosten (-); de nieuwe lening min de aflossing, 60.000 - 8.000 = 52.000, is een ontvangst, maar geen opbrengst (+). Samen: 39.000 + 26.448 - 85.000 + 52.000 = 32.448. De overige posten (voorraad - 2.000, crediteuren + 2.400, debiteuren + 4.600, overlopende activa - 10.000, overlopende passiva + 5.000) heffen elkaar precies op.

6. Het eigen vermogen is 258.752 van de 419.600: ongeveer 61,7%. Begin 2029 was dat 66,1%, dus het aandeel is iets gedaald door de lening voor de truck, maar nog steeds hoog. Er staat 216.800 op de bank,

tegenover 68.848 aan kortlopende schulden (21.000 + 16.400 + 26.448 + 5.000). Lina's Bowls kan een flink deel van het pand zelf betalen; voor de bank is dat een sterk vertrekpunt. Kanttekening: uit het resultaat 2029 kan nog dividend worden uitgekeerd, en dan dalen het eigen vermogen en de bank.

Oefeningen — modelantwoorden

Les 1.1

1. Wat laat een balans zien, en wat staat er links en wat rechts?

Een balans laat op één moment de bezittingen en het vermogen van een onderneming zien. Links staan de activa (de bezittingen), rechts de passiva (het eigen en het vreemd vermogen: wie het geld heeft verschaft).

2. Schrijf de balansvergelijking op en leg uit waarom de twee kanten van een balans altijd even groot zijn.

Activa = eigen vermogen + vreemd vermogen. Elke euro die in een bezitting zit, is door iemand verschaft: door de eigenaren of door een schuldeiser. Beide kanten beschrijven dus hetzelfde geld.

3. Een bakkerij heeft € 180.000 aan activa en € 115.000 aan schulden. Bereken het eigen vermogen.

€ 180.000 - € 115.000 = € 65.000.

4. Een bloemist heeft: inventaris € 24.000, bestelbus € 16.500, voorraad € 4.200, debiteuren € 1.800 en bank € 9.500. De schulden zijn: banklening € 22.000, crediteuren € 6.400 en te betalen btw € 1.600. Bereken het balanstotaal, het vreemd vermogen en het eigen vermogen.

Balanstotaal: € 24.000 + € 16.500 + € 4.200 + € 1.800 + € 9.500 = € 56.000. Vreemd vermogen: € 22.000 + € 6.400 + € 1.600 = € 30.000. Eigen vermogen: € 56.000 - € 30.000 = € 26.000.

5. Gebruik opdracht 4. Na een aanrijding die niet verzekerd is, is de bestelbus € 6.500 minder waard. Bereken het aandeel van het eigen vermogen in het balanstotaal vóór en na de aanrijding (één decimaal).

Vóór: € 26.000 / € 56.000 × 100% ~ 46,4%. Na: de activa zijn € 56.000 - € 6.500 = € 49.500 en de schulden blijven € 30.000, dus het eigen vermogen is € 19.500. Aandeel: € 19.500 / € 49.500 × 100% ~ 39,4%. Het hele verlies komt ten laste van het eigen vermogen.

6. Een webwinkel heeft € 90.000 aan activa en € 104.000 aan schulden. Bereken het eigen vermogen en leg uit wat de uitkomst betekent voor de schuldeisers.

€ 90.000 - € 104.000 = - € 14.000. Het eigen vermogen is negatief: zelfs als de webwinkel alle bezittingen voor de boekwaarde verkoopt, kan ze niet alle schulden aflossen. De schuldeisers lopen het risico dat ze een deel van hun geld niet terugkrijgen.

7. Op 1 januari 2029 heeft Lina's Bowls bv een eigen vermogen van € 146.000. Een horecaketen biedt € 600.000 voor alle aandelen. Geef twee redenen waarom een koper veel meer kan bieden dan het eigen vermogen op de balans, en één reden waarom de koper de balans toch nodig heeft.

Meer dan het eigen vermogen: (1) het merk, de klantenkring en het personeel staan niet op de balans, maar leveren wel winst op; (2) de koper betaalt voor de winst die hij in de toekomst verwacht, en bezittingen staan op de balans voor de boekwaarde, niet voor wat ze opleveren. Toch nodig: op de balans ziet de koper welke schulden hij overneemt en welke bezittingen er echt zijn. Het verschil tussen het bod en het eigen vermogen komt bij de koper als goodwill op de balans (les 1.2).

8. Onderneming A en onderneming B hebben allebei € 400.000 aan activa. A heeft € 300.000 eigen vermogen, B € 80.000. Bij beide blijkt voor € 100.000 aan voorraad onverkoopbaar. Bereken voor beide het eigen vermogen na de afwaardering en leg uit bij welke onderneming de bank zich zorgen moet maken.

A: activa € 300.000, schulden € 100.000, eigen vermogen € 300.000 - € 100.000 = € 200.000. B: activa € 300.000, schulden € 320.000, eigen vermogen € 300.000 - € 320.000 = - € 20.000. Bij B is de buffer weg: de

bezittingen zijn minder waard dan de schulden, dus bij een faillissement krijgen de schuldeisers niet alles terug. Bij A vangt het eigen vermogen het verlies ruim op. Daarom eist een bank een minimaal aandeel eigen vermogen.

Les 1.2

1. Noem de drie soorten vaste activa en geef van elk een voorbeeld.

Immateriële vaste activa (goodwill, software, een octrooi), materiële vaste activa (een gebouw, machines, een truck) en financiële vaste activa (een deelneming, een langlopende lening aan een andere onderneming).

2. Wat is het verschil tussen lang en kort vreemd vermogen? Geef van elk een voorbeeld.

Lang vreemd vermogen heeft een looptijd van meer dan een jaar, zoals een hypothecaire lening. Kort vreemd vermogen moet binnen een jaar worden betaald, zoals crediteuren, te betalen btw of een rekening-courantkrediet.

3. Wat is goodwill, en wanneer staat goodwill op de balans?

Goodwill is het bedrag dat een onderneming bij een overname betaalt bóven de waarde van de bezittingen min de schulden: voor de naam, de klanten en de winstverwachting. Goodwill staat alleen op de balans als ervoor is betaald; zelf opgebouwde goodwill niet.

4. Deel elke post in bij de juiste groep op de balans: a. een gekocht octrooi, b. 40% van de aandelen in een leverancier, voor lange tijd, c. te vorderen btw, d. agioreserve, e. voorziening garantie, f. rekening-courantkrediet, g. hypothecaire lening, h. vooruitontvangen bedragen.

a. Immateriële vaste activa. b. Financiële vaste activa (deelneming). c. Vlottende activa. d. Eigen vermogen (reserves). e. Voorzieningen. f. Kort vreemd vermogen. g. Lang vreemd vermogen. h. Kort vreemd vermogen (overlopende passiva).

5. Een bakkerij neemt een concurrent over voor € 260.000. De bezittingen van de concurrent zijn € 310.000 waard, de schulden zijn € 95.000. De bakkerij schrijft goodwill in tien jaar af. Bereken de goodwill bij de overname en de boekwaarde van de goodwill na drie jaar.

Bezittingen min schulden: € 310.000 - € 95.000 = € 215.000. Goodwill: € 260.000 - € 215.000 = € 45.000. Afschrijving per jaar: € 45.000 / 10 = € 4.500. Na drie jaar: € 45.000 - 3 × € 4.500 = € 31.500.

6. Een fietsenfabriek heeft op 1 januari een voorziening garantie van € 18.000. Ze voegt elk jaar 2% van de omzet toe; de omzet is dit jaar € 1.400.000. Aan garantiereparaties betaalt ze dit jaar € 23.500. Bereken de voorziening op 31 december en de garantiekosten op de resultatenrekening.

Dotatie: 2% × € 1.400.000 = € 28.000. Voorziening eind: € 18.000 + € 28.000 - € 23.500 = € 22.500. De kosten op de resultatenrekening zijn de dotatie: € 28.000. De betaalde reparaties gaan ten laste van de voorziening.

7. Een onderneming heeft een hypothecaire lening van € 300.000, waarop elk jaar € 15.000 wordt afgelost. Leg uit hoe deze lening op de balans wordt gesplitst, en waarom een bank die splitsing wil zien.

De € 15.000 die in het komende jaar wordt afgelost, is kort vreemd vermogen; de overige € 285.000 is lang vreemd vermogen. De bank wil weten hoeveel de onderneming binnen een jaar moet betalen, om te beoordelen of ze daar genoeg vlottende activa tegenover heeft (de liquiditeit).

8. Van een onderneming is bekend (× € 1.000): eigen vermogen 240, voorziening groot onderhoud 60, lang vreemd vermogen 400, kort vreemd vermogen 100. De directeur wil de voorziening bij het eigen vermogen tellen, "want dat geld is nog niet uitgegeven". Bereken het aandeel eigen vermogen in het balanstotaal met en zonder de voorziening, en beoordeel de redenering van de directeur.

Balanstotaal: 240 + 60 + 400 + 100 = 800. Zonder voorziening: 240 / 800 × 100% = 30%. Met voorziening: (240 + 60) / 800 × 100% = 37,5%. De redenering klopt niet: tegenover een voorziening staat een verplichting (het onderhoud komt er vrijwel zeker), dus het is geen vermogen van de eigenaren. De kosten zijn al genomen; alleen de betaling moet nog komen. Een voorziening hoort daarom bij het vreemd vermogen.

Les 1.3

1. Wat is een financieel feit? Geef twee voorbeelden.

Een gebeurtenis die de bezittingen of het vermogen van een onderneming verandert. Bijvoorbeeld: voorraad inkopen op rekening, een lening aflossen, een verkoop, de afschrijving op een machine.

2. Leg het verschil uit tussen een balansverlenging en een activaruil. Geef van elk een voorbeeld.

Bij een balansverlenging worden activa en passiva allebei groter, bijvoorbeeld bij een inkoop op rekening (voorraad +, crediteuren +). Bij een activaruil verandert alleen de samenstelling van de activa, bijvoorbeeld als een debiteur betaalt (debiteuren -, bank +); het balanstotaal blijft gelijk.

3. Leg uit waarom een aflossing geen kosten is en interest wel.

Bij een aflossing dalen de bank en de schuld met hetzelfde bedrag: de onderneming wordt er niet armer van. Interest is de prijs voor het gebruik van geleend geld: de bank daalt, maar er verdwijnt geen schuld. Het eigen vermogen daalt dus: kosten.

4. Een kledingwinkel koopt voor € 8.000 exclusief 21% btw kleding in op rekening. Geef de gevolgen voor de balans en voor het resultaat.

Btw: 21% × € 8.000 = € 1.680. Voorraad + € 8.000, te vorderen btw + € 1.680, crediteuren + € 9.680: een balansverlenging. Het resultaat verandert niet: de kleding is nog niet verkocht.

5. De kledingwinkel van opdracht 4 verkoopt kleding voor € 3.630 inclusief 21% btw; de klanten pinnen. De inkoopwaarde van die kleding is € 1.700. Geef de gevolgen voor de balans en voor het resultaat.

Omzet: € 3.630 / 1,21 = € 3.000; btw € 630. Bank + € 3.630, voorraad - € 1.700, te betalen btw + € 630. Resultaat: € 3.000 - € 1.700 = + € 1.300; het eigen vermogen stijgt met hetzelfde bedrag.

6. De eigenaar van een eenmanszaak neemt in een maand € 2.400 op voor privé en stort € 1.000 uit een erfenis in de zaak. De zaak betaalt de bank € 5.000 aflossing en € 450 interest. Bereken de verandering van het resultaat en van het eigen vermogen door deze feiten.

Resultaat: alleen de interest telt, - € 450. Eigen vermogen: - € 2.400 + € 1.000 - € 450 = - € 1.850. De privéopname, de privéstorting en de aflossing zijn geen kosten of opbrengsten.

7. Een timmerbedrijf (bv) heeft in maart: (1) een zaagmachine gekocht voor € 20.000 plus 21% btw, betaald van de bank; (2) op rekening verkocht voor € 50.000 plus 21% btw, met een inkoopwaarde aan materiaal van € 18.000; (3) € 14.000 lonen betaald; (4) € 1.500 afgeschreven. Bereken het resultaat over maart, het bedrag van de btw-aangifte en de verandering van het banksaldo. Verklaar het verschil tussen resultaat en bank.

Resultaat: € 50.000 - € 18.000 - € 14.000 - € 1.500 = € 16.500. Btw: te betalen 21% × € 50.000 = € 10.500; te vorderen 21% × € 20.000 = € 4.200; af te dragen € 10.500 - € 4.200 = € 6.300. Bank: de machine kost € 20.000 × 1,21 = € 24.200, dus - € 24.200 - € 14.000 = - € 38.200. Er is winst, maar de bank daalt: de klanten hebben nog niet betaald (debiteuren + € 60.500) en de machine is een uitgave die niet in één keer kosten is.

8. Mees zegt: "Als we € 100.000 lenen, zijn we € 100.000 rijker." Beoordeel deze uitspraak. Ga in op de balans, het eigen vermogen en het resultaat, ook in de jaren daarna.

De uitspraak klopt niet. De bank stijgt met € 100.000, maar het vreemd vermogen ook: een balansverlenging. Het eigen vermogen en het resultaat veranderen niet, dus de onderneming is niet rijker; ze heeft alleen meer geld tot haar beschikking. In de jaren daarna kost de lening interest: dat zijn kosten die het resultaat en het eigen vermogen verlagen. De onderneming wordt alleen rijker als ze met het geleende geld meer verdient dan de interest kost.

Les 1.4

1. Wat laat een resultatenrekening zien, en wat is het verschil met een balans?

De resultatenrekening laat de opbrengsten, de kosten en het resultaat over een periode zien, meestal een jaar. De balans laat de bezittingen en het vermogen op één moment zien.

2. Waarvoor staan EBIT en EBITDA?

EBIT is het resultaat vóór interest en belasting: het bedrijfsresultaat. EBITDA is het resultaat vóór interest, belasting en afschrijvingen (op materiële en immateriële activa).

3. Een winkel heeft een omzet van € 500.000 en een inkoopwaarde van de omzet van € 310.000. Bereken de brutowinst in euro's en in procenten van de omzet.

€ 500.000 - € 310.000 = € 190.000. In procenten: € 190.000 / € 500.000 × 100% = 38%.

4. Een cateraar (bv) heeft over 2029: omzet € 900.000, inkoopwaarde € 360.000, lonen € 310.000, huur € 48.000, overige kosten € 62.000, afschrijvingen € 35.000 en interestkosten € 15.000. Bereken de EBITDA, de EBIT en het resultaat na 19% vennootschapsbelasting.

EBITDA: € 900.000 - € 360.000 - € 310.000 - € 48.000 - € 62.000 = € 120.000. EBIT: € 120.000 - € 35.000 = € 85.000. Vóór belasting: € 85.000 - € 15.000 = € 70.000. Belasting: 19% × € 70.000 = € 13.300. Na belasting: € 70.000 - € 13.300 = € 56.700.

5. Een bv heeft een resultaat vóór belasting van € 260.000. Het tarief van de vennootschapsbelasting is 19% over de eerste € 200.000 en 25,8% over het meerdere. Bereken de vennootschapsbelasting en het resultaat na belasting.

19% × € 200.000 = € 38.000. 25,8% × € 60.000 = € 15.480. Samen: € 38.000 + € 15.480 = € 53.480. Na belasting: € 260.000 - € 53.480 = € 206.520.

6. Bakkerij A en bakkerij B hebben allebei een EBIT van € 80.000. A heeft geen leningen; B heeft een lening van € 500.000 tegen 6% interest. Bereken van beide het resultaat vóór belasting en leg uit waarom de EBIT geschikter is om de bedrijfsvoering van de twee te vergelijken.

A: € 80.000. B: interest 6% × € 500.000 = € 30.000, dus € 80.000 - € 30.000 = € 50.000. De EBIT laat zien wat de bakkerij zelf verdient, los van de manier van financieren. Het verschil in resultaat vóór belasting komt niet doordat B slechter bakt of verkoopt, maar doordat B met geleend geld is gefinancierd.

7. Een hotel heeft over 2029 een EBITDA van € 600.000, afschrijvingen van € 380.000 en interestkosten van € 190.000. Daarnaast is er een boekwinst van € 150.000 op de verkoop van een stuk grond. Bereken het resultaat vóór belasting met en zonder de boekwinst, en leg uit met welk van de twee een belegger moet rekenen als hij 2030 wil inschatten.

Met boekwinst: € 600.000 - € 380.000 - € 190.000 + € 150.000 = € 180.000. Zonder: € 600.000 - € 380.000 - € 190.000 = € 30.000. De boekwinst is een incidenteel resultaat: de grond kan maar één keer worden verkocht. Voor 2030 is € 30.000 het betere uitgangspunt; het hotel verdient met zijn gewone activiteiten dus maar weinig.

8. Een directeur zegt: "Onze EBITDA stijgt al drie jaar, dus het gaat steeds beter met het bedrijf." Geef twee redenen waarom een stijgende EBITDA een te rooskleurig beeld kan geven.

Bijvoorbeeld: (1) de EBITDA telt de afschrijvingen niet mee. Groeit het bedrijf door veel te investeren, dan stijgen de afschrijvingen mee en moeten de activa later worden vervangen. (2) De EBITDA telt de interest niet mee. Is de groei met leningen betaald, dan stijgen de interestkosten en kan het resultaat na belasting toch dalen. Zo hield Basic-Fit over 2025 van € 348 miljoen EBITDA € 14,3 miljoen nettowinst over. Ook goed: incidentele opbrengsten kunnen de EBITDA eenmalig verhogen.

Les 1.5

1. Wat is het verschil tussen het kasstelsel en het periodetoerekeningsstelsel?

Bij het kasstelsel tel je een bedrag in de periode waarin het wordt betaald of ontvangen. Bij het periodetoerekeningsstelsel reken je kosten en opbrengsten toe aan de periode waarin de prestatie wordt verbruikt of geleverd, ongeacht het moment van betalen.

2. Noem de vier overlopende posten en geef van elk de kant van de balans.

Vooruitbetaalde bedragen en nog te ontvangen bedragen: activa. Nog te betalen bedragen en vooruitontvangen bedragen: passiva.

3. Een kapper betaalt op 1 december € 900 huur vooruit voor december, januari en februari. Bereken de huurkosten in dit jaar en de overlopende post op 31 december.

€ 900 / 3 = € 300 per maand. Kosten dit jaar (december): € 300. Vooruitbetaald op 31 december: € 600, aan de activakant.

4. Een tijdschrift ontvangt op 1 mei € 240 voor een jaarabonnement dat loopt van mei tot en met april. Bereken de opbrengst in dit jaar en de overlopende post op 31 december.

€ 240 / 12 = € 20 per maand. Mei tot en met december is 8 maanden: 8 × € 20 = € 160 opbrengst. Vooruitontvangen op 31 december: € 240 - € 160 = € 80, aan de passivakant.

5. Een restaurant betaalde in 2029 € 26.400 aan energie. Op 1 januari 2029 was er € 2.100 nog te betalen, op 31 december 2029 € 2.900. Bereken de energiekosten over 2029.

€ 26.400 - € 2.100 + € 2.900 = € 27.200. De € 2.100 is in 2029 betaald, maar hoort bij 2028; de € 2.900 hoort bij 2029, maar wordt pas in 2030 betaald.

6. De verzekeringskosten van een transportbedrijf over 2029 zijn € 12.000. Op 1 januari 2029 was er € 4.000 vooruitbetaald, op 31 december 2029 € 5.500. Bereken het bedrag dat het bedrijf in 2029 aan verzekeringen betaalde.

Uitgaven: € 12.000 - € 4.000 + € 5.500 = € 13.500. Van de kosten was € 4.000 al in 2028 betaald; daarnaast is in 2029 € 5.500 betaald voor 2030.

7. Een adviesbureau ontving in 2029 € 860.000 van klanten. Op 1 januari 2029 was er € 72.000 nog te ontvangen en € 15.000 vooruitontvangen. Op 31 december 2029 is er € 94.000 nog te ontvangen en € 9.000 vooruitontvangen. Bereken de opbrengst over 2029 en leg uit waarom die hoger is dan de ontvangsten.

Opbrengst: € 860.000 + € 15.000 - € 9.000 - € 72.000 + € 94.000 = € 888.000. De opbrengst is € 28.000 hoger dan de ontvangsten: het bedrag dat klanten nog moeten betalen is met € 22.000 gestegen (werk dat wel is gedaan, maar nog niet betaald) en het vooruitontvangen bedrag is met € 6.000 gedaald (werk dat in 2028 al was betaald, is in 2029 geleverd).

8. Een onderneming heeft al jaren een lening van € 240.000 tegen 4,5% interest per jaar. De interest wordt elk jaar achteraf betaald op 1 april. Op 1 april 2029 lost de onderneming € 40.000 af. Bereken de interestkosten over 2029, de interestuitgave in 2029 en de overlopende post op 31 december 2029.

Januari tot en met maart: 3/12 × 4,5% × € 240.000 = € 2.700. April tot en met december: 9/12 × 4,5% × € 200.000 = € 6.750. Interestkosten 2029: € 2.700 + € 6.750 = € 9.450. Uitgave op 1 april 2029: de interest over april 2028 tot en met maart 2029, 4,5% × € 240.000 = € 10.800. Op 31 december 2029 is € 6.750 nog te betalen (passiva). Controle: € 10.800 - € 8.100 + € 6.750 = € 9.450, waarbij € 8.100 de nog te betalen interest op 1 januari 2029 was (9/12 × € 10.800).

Les 1.6

1. Met welke formule bereken je de voorraad aan het eind van het jaar?

Voorraad eind = voorraad begin + inkopen - inkoopwaarde van de omzet.

2. Noem vier oorzaken waardoor het eigen vermogen van een bv in een jaar kan veranderen.

Het resultaat na belasting (winst erbij, verlies eraf), uitgekeerd dividend (eraf), een storting door aandeelhouders, bijvoorbeeld bij de uitgifte van nieuwe aandelen (erbij), en een herwaardering van activa (erbij).

3. De machines van een drukkerij hebben op 1 januari een boekwaarde van € 120.000. In het jaar investeert de drukkerij € 30.000 en schrijft ze € 22.000 af. Bereken de boekwaarde op 31 december.

€ 120.000 + € 30.000 - € 22.000 = € 128.000.

4. Een groothandel heeft op 1 januari € 14.000 aan crediteuren. In het jaar koopt ze voor € 210.000 in op rekening. Op 31 december zijn de crediteuren € 19.500. Bereken het bedrag dat de groothandel in het jaar aan leveranciers betaalde.

€ 14.000 + € 210.000 - € 19.500 = € 204.500.

5. Een eenmanszaak heeft op 1 januari een eigen vermogen van € 42.000. Het resultaat over het jaar is € 61.000. De eigenaar neemt € 48.000 op voor privé en stort € 3.000 in de zaak. Bereken het eigen vermogen op 31 december.

€ 42.000 + € 61.000 - € 48.000 + € 3.000 = € 58.000.

6. Een installatiebedrijf heeft op 1 januari € 25.000 aan debiteuren. De omzet op rekening over het jaar is € 480.000 (btw buiten beschouwing). Op 31 december zijn de debiteuren € 31.000. Bereken het bedrag dat het bedrijf van debiteuren ontving.

€ 25.000 + € 480.000 - € 31.000 = € 474.000.

7. IJssalon Dolce bv heeft op 1 januari € 18.000 op de bank. Over het jaar: resultaat na belasting € 40.000, afschrijvingen € 12.000, een nieuwe ijsmachine van € 35.000 gekocht en betaald, € 10.000 afgelost. De te betalen vennootschapsbelasting steeg van € 6.000 naar € 9.400 en de voorraad steeg met € 2.000. Verder was alles contant en bleven de andere posten gelijk. Bereken het banksaldo op 31 december.

Begin met het resultaat en corrigeer alles wat kosten of uitgave is, maar niet allebei. Afschrijving erbij (kosten, geen uitgave): + € 12.000. IJsmachine eraf: - € 35.000. Aflossing eraf: - € 10.000. Belasting nog niet betaald: € 9.400 - € 6.000 = + € 3.400. Meer voorraad betaald: - € 2.000. Bank: € 18.000 + € 40.000 + € 12.000 - € 35.000 - € 10.000 + € 3.400 - € 2.000 = € 26.400.

8. Een snelgroeiende webwinkel maakt € 90.000 winst na belasting, maar het banksaldo daalt in hetzelfde jaar met € 60.000. Geef drie mogelijke verklaringen. Leg daarna uit waarom dit een risico is en noem één maatregel.

Mogelijke verklaringen: (1) de voorraad is sterk gegroeid: er is veel meer ingekocht dan verkocht; (2) klanten betalen op rekening en de debiteuren zijn gestegen; (3) er is geïnvesteerd, bijvoorbeeld in een magazijn of software; ook goed: aflossing van leningen of uitgekeerd dividend. Risico: lonen, leveranciers en belasting moeten met geld worden betaald, niet met winst; een winstgevende onderneming kan failliet gaan als het geld op is. Maatregelen: sneller factureren en kortere betalingstermijnen voor klanten, minder voorraad aanhouden, een langere betalingstermijn bij leveranciers afspreken of de groei financieren met een lening of extra eigen vermogen.